

**THY MASTERCLASS
KAMMERMUSIKFESTIVAL
2012**

Bestyrelse:

Aase Odfeldt, formand

Bente Mosumgaard, næstformand

Kristian Bech

Erik Lyng

Axel B. Nielsen

Adresse: Todbølvej 16, 7752 Snedsted

Tlf. : 9792 0902 eller 9793 4892

E-mail: mail@thychambermusicfestival.dk

www.thychambermusicfestival.dk

Tekst: Orla Vinther

Redaktion: Jørgen Munk

Sats og layout: Aase Odfeldt

Forsidefoto og billedredaktion: Knud Erik Jensen

Tryk: Trykkeriet Friheden

INDHOLD

Præsentation af lærerne	side	4
Præsentation af deltagerne	side	6
Fredag den 17. august kl. 19.30 Thisted Musikteater, Håndværkertorv 1, 7700 Thisted	side	9
Lørdag den 18. august kl. 15.00 Ansgarkirken, Ansgarvej 15, 7950 Øster Jølby, Mors	side	12
Lørdag den 18. august kl. 15.00 Folkecenter f. Vedv. Energi, Kammersgårdsvej 16, Ydby 7760 Hurup	side	16
Søndag den 19. august kl. 15.00 Kirsten Kjær Museet, Langvadvej 64, 7741 Frøstrup	side	21
Søndag den 19. august kl. 19.30 Thy-Mors HF og VUC, Munkevej 9, 7700 Thisted	side	27
Tirsdag den 21. august kl. 19.30 Musikværket, Gasværksvej 10, 7900 Nykøbing	side	33
Tirsdag den 21. august kl. 19.30 Utzon Center, Slotspladsen 4, 9000 Aalborg	side	34
Onsdag den 22. august kl. 19.30 Klitmøller Kirke, Vangvej 8, Klitmøller, 7700 Thisted	side	35
Onsdag den 22. august kl. 19.30 Viborg Musiksal, Gravene 25, 8800 Viborg	side	36
Torsdag den 23. august kl. 19.30 Vestervig Kirke, Klostermøllevej 71, 7770 Vestervig	side	42
Fredag den 24. august kl. 19.30 Vorupør Kirke, Bredkærvej 1, 7700 Thisted	side	48
Lørdag den 25. august kl. 15.00 Thisted Musikteater, Håndværkertorv 1, 7700 Thisted	side	49
Lørdag den 25. august kl. 19.30 Bakkegaarden, Bakkegaardsvej 4, 7742 Vesløs	side	50
Søndag den 26. august kl. 15.00 Kirsten Kjær Museet, Langvadvej 64, 7741 Frøstrup	side	51
En note om Franz Schubert og hans tid (1797-1828)	side	52
Skolekoncerter og åbne prøver	side	55

Programbogen 2012 har enkelte henvisninger til programbøger fra tidligere år. Disse kan downloades eller læses på www.thychambermusicfestival.dk (information/program booklets).

Så vidt muligt gennemføres koncerterne efter de planlagte programmer, men ændringer kan forekomme.

THY MASTERCLASS

Lige siden begyndelsen af 1990'erne, hvor nogle fremsynede Thistedborgere fostrede ideen om Thy Masterclass, har der været et internationalt tilsnit over foretagendet.

Udgangspunktet var ganske vist nogle danske sommerhuse i Klitmøllerområdet, der uden for turistsæsonen stod delvis ubenyttede; men det var Christine Paraschos, græsk-amerikansk pianist med sæde i Paris, der blev den første kunstneriske leder af Thy Masterclass.

Linjen er fortsat. Efter Christine Paraschos' død påtog Craig Goodman sig ansvaret for at føre den kunstneriske linje videre, og en lokalkomité har formået at skaffe mere tidssvarende rammer, end sommerhusene i dag ville kunne tilbyde. Craig Goodman fra Strasbourg, Daniel Blumenthal fra Bruxelles og vore egne Elisabeth Zeuthen Schneider og Morten Zeuthen borger for international kvalitet i lærerkredsen, der i 2006 blev udvidet med den ungarske bratschist Máté Szücs. Også på deltagerlisten har der gennem årene været en rig repræsentation fra Nord- og Sydamerika, Asien og naturligvis Europa. Derved er et af organisationens erklærede formål opfyldt: at medvirke til mellemfolkelig forståelse, hvortil sammenspil er et af de bedste midler.

LÆRERNE

Craig Goodman (f. 1957) har altid gjort tingene lidt anderledes.

Han er amerikaner af fødsel, opvokset og uddannet i Wien, Paris og New York. Efter sin uddannelse hos Marcel Moyse og Tom Nyfenger blev han engageret som solofløjtenist i Philadelphia Operaorkester under Julius Rudel. Kort derefter flyttede han til New York, hvor han efter succes inden for de traditionelle områder (konkurrencer, solo- og kammermusikkoncerter, orkesteransættelser) valgte at flytte til Paris. Herfra begyndte en "ny" karriere med flere facetter, som påkaldte sig bl. a. Yehudi Menuhins, Leonard Bernsteins og Henri Dutilleux's interesse.

Som udøvende kunstner spiller han koncerter i mange af verdens hovedstæder såvel som i mere ydmyge omgivelser.

Som komponist er Craig Goodman ophavsmænd til en række værker, der er udpræget lyriske, og som ofte involverer dans og teater.

Som underviser, både i sin egenskab af professor ved konservatoriet i Strasbourg og gennem udstrakt kursusrivsel, har Craig Goodman på et traditionsbevidst grundlag hjulpet mange fløjtenister og kammermusikgrupper til at finde deres egen stil.

Craig Goodman har siden 1998 været kunstnerisk leder af Thy Masterclass.
www.flutist.com/goodman

Daniel Blumenthal (f. 1952) er klaverprofessor ved Det Kgl. Flamske Musik-konservatorium i Bruxelles og desuden en meget flittig koncertgiver over det meste af verden. Allerede tidligt blev han kosmopolit. Han er født i Tyskland, startede sin klaverkarriere som fem-årig(!) i Paris og fortsatte sin uddannelse i USA sluttende på den berømte Juilliard School of Music i New York. Som ung vandt han et utal af klaverkonkurrencer. Nu sidder han i stedet for i dommerpanelerne.

Som koncertpianist deler han sig mellem solokoncerter, akkompagnementsopgaver og kammermusik. Dertil kommer en meget omfattende cd-produktion med mere end 80 indspilninger.

Daniel Blumenthals eget repertoire er meget omfattende. Hans Bachspil er bemærkelsesværdigt, men også den store romantiske klavermusik ligesom den helt nye musik mestrer han med overlegen teknik og stilistisk indlevelse.
www.danielblumenthal.com

Morten Zeuthen (f. 1951) er sin generations førende danske cellist.

Han studerede hos Paul Tortelier og Asger Lund Christiansen. Fra 1978 til 1996 var han første solocellist i Det Danske Radiosymfoniorkester og har siden været celloprofessor på Det Kgl. Danske Musikkonservatorium.

Han var medstifter af Kontraktartetten, Skandinavien's førende strygekvartet, som han var medlem af fra 1974 til 2000.

Morten Zeuthen har en international karriere som kammermusiker og solist. Således modtog han i 1994 en Grammy for "Årets Klassiske Udgivelse" (en cd med indspilningen af Johann Sebastian Bachs solosuite) og i 2006 en Grammy for "Årets Soloudgivelse" (cd'en *L'Homme Armé* med ny dansk musik for solocello). Morten Zeuthen spiller på en Giuseppe Rocca-cello fra 1845.

www.mortenzeuthen.dk

Elisabeth Zeuthen Schneider (f. 1956) er uddannet i København hos Milan Vittek og Endre Wolf. I USA videreførte hun sin uddannelse hos medlemmer af Budapesterkvartetten og Isidore Cohen fra Beaux Arts-trioen, ligesom hun dyrkede specielt barokstil hos Stanley Ritchie i Indiana. Det har ført til en række cd-

indspilninger af alle Matthesons og Händels violinsonater.

Som orkestermusiker har Elisabeth Zeuthen Schneider virket som assisterende koncertmester både i Det Kgl. Kapel og i Det Danske Radiosymfoniorkester. Som docent på Det Kgl. Danske Musikkonservatorium forener hun nu sin interesse for kammermusik og undervisning med en betydelig koncertvirksomhed og cd-indspilninger. Hun har f.eks. indspillet alle Schumanns violinsonater.

Elisabeth Zeuthen Schneider spiller på en Giovanni Battista Grancino fra 1701. www.damu.dk/zeuthen

Máté Szücs er født i Ungarn 1978. Begge forældre beskæftigede sig professionelt med musik, moderen som operasanger og pædagog, faderen som komponist og dirigent. Allerede som femårig begyndte Máté Szücs at spille violin, og som teenager gjorde han sig bemærket både som solist og kammermusiker. I 1990'erne slog han sig ned i Belgien, hvor han vandt anerkendelse som kammermusiker på violin og bratsch.

Máté Szücs har været solobratschist i Royal Philharmonic Orchestra of Flandern og i Bamberger Symphoniker.

I 2006 vandt han stillingen som solo-

bratschist i Staatskapelle Dresden, en stilling, der på det tidspunkt havde været ubesat i 13 år. I 2007 konkurrerede han sig til den meget attraktive plads som solobratschist i Radio Sinfonie Orchester (RSO) Frankfurt am Main. I august 2011 tiltrådte Máté Szücs stillingen som solobratschist i Berlinerfilharmonikerne.

THY MASTERCLASS ♦ PROGRAMBOG 2012

Craig Goodman, fløjte

Daniel Blumenthal, klaver

Elisabeth Zeuthen Schneider,
violin

Máté Szűcs, bratsch

Morten Zeuthen, cello

Alexandre Vay, cello

Ander Cabello, kontrabas

Benjamin Mitchell, klarinet

Bernadett Kis, bratsch

Carl-Oscar Østerlind, cello

Ella Rundle, cello

Ivana Jašová, violin

Jing Qiao, violin

Lucia Ortiz Saúco, bratsch

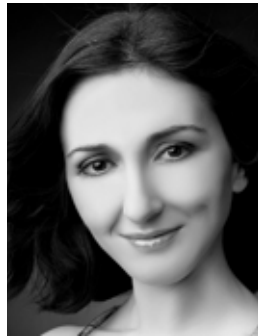
Marie-Claudine Papadopoulos
violin

Matan Gilitchensky,
bratsch

Peter Clark, violin

Rima Khatchaturian, klaver

Samsun van Loon, cello

Suyeon Kang, violin

DELTAGERNE 2012

Stacie Mickens, horn

Alexandre Vay, cello, 26 år. Fransk, bosiddende i Tyskland. Begyndte at spille som syv-årig. Studerer på Hochschule für Musik, Karlsruhe. Tidligere på Conservatoire National Superior de Musique, Lyon. Vandt tredieprisen i The International Chamber Music Max Reger Competition, Tyskland. Har siden 2009 undervist på Academie de musique de Trouville.

Ander Cabello, kontrabas, 25 år. Spansk, bosiddende i Tyskland. Begyndte at spille som 12-årig. Studerer på Orchester-Akademie der Berliner Philharmonie, tidligere på Hochschule für Musik Hanns Eisler, Berlin, Música Reina Sofia, Madrid, og Musica Jesús Guridi, Vitoria-Gasteiz, Spanien. Spiller i Deutsche Symphonie Orchester, Berlin, samt i Berlinerfilharmonikerne.

Benjamin Mitchell, klarinet, 31 år. Amerikaner, bosiddende i Schweiz. Begyndte at spille som 12-årig. Studerer på Züricher Hochschule der Künste, tidligere Indiana-, Rice- og California Universities. Har spillet med orkestre i USA og Schweiz. Vundet flere amerikanske priser. Omfattende pædagogisk virksomhed.

Bernadett Kis, bratsch, 26 år. Ungarer, bosiddende i Berlin. Begyndte at spille som fire-årig. Uddannet ved Béla Bartók Fachschule für Musik og Franz Liszt Universität für Musik i Budapest. Studerer nu på Hanns Eisler Hochschule für Musik, Berlin, hvor hun også assisterer i forskellige orkestre.

Carl-Oscar Østerlind, cello, 28 år. Dansker. Begyndte at spille som 13-årig. Uddannet på Det Kongelige Danske Musikkonservatorium, København, Edsberg Institutet, Stockholm, og University of Southern California, Los Angeles. Solistdebut fra Det Kongelige Danske Musikkonservatorium maj 2012. Østerlind, der i 2010 vandt førsteprisen ved Den Danske Strygerkonkurrence i Aarhus, har turneret som solist og kammermusiker i Europa og USA.

www.carlosterlind.com

Yeh-Chi Wang, fagot

Ella Rundle, cello, 24 år. Englænder. Begyndte at spille som otte-årig. Uddannet ved Yehudi Menuhin School og Guilford School of Music, London. Studerer nu på Universitat der Kunste, Berlin. Vundet flere europaiske priser, medlem af Nagata Quartet.

Ivana Jašova, violin, 24 r. Serber, bosiddende i San Francisco. Begyndte at spille som otte-årig. Uddannet pa University of California, Los Angeles, San Francisco Conservatory of Music og Music Academy, Novi Sad, Serbien. Hun har vundet priser i USA og Serbien. Har som kammermusiker turneret med Lontano String Quartet i Schweiz og USA.

Jing Qiao, violin, 26 r. Kineser, bosiddende i USA. Begyndte at spille som seks-årig. Er uddannet pa Sichuan Conservatory of Music, University of National Singapore, Oberlin Conservatory of Music og Northwestern University, School of Music. Har vundet flere priser i USA. Som solist og kammermusiker har hun turneret i USA, Kina og Europa.

Lucia Ortiz Sauco, bratsch, 24 r. Spansk. Begyndte at spille som otte-årig. Studerer pa Hochschule fur Musik Hanns Eisler, Berlin, tidligere Hochschule fur Musik, Freiburg, og Royal College of Music, London. Vundet flere europaiske priser. Har spillet i mange spanske orkestre og i Gustav Mahler Jugendorchester siden 2009.

Marie-Claudine Papadopoulou, violin, 25 r. Fransk. Begyndte at spille som 5-årig. Uddannet pa Conservatoire National de Region de Strasbourg og Musikhochschule Karlsruhe. Studerer nu pa Musikhochschule Mannheim. Har vundet flere europaiske priser, sidst forsteprisen ved Violin Competition of the Kulturkreis der Deutschen Wirtschaft, "Sound and Explanation", Munchen 2012. Omfattende virksomhed som solist og kammermusiker.
www.marieclaudinepapadopoulou.com

Matan Gilitchensky, bratsch, 24 r. Israeler. Begyndte at spille violin som syv-årig og bratsch som femten-årig. Studerer pa Universitat der Kunste, Berlin, tidligere the Buchmann-Metha School of Music, Tel Aviv. Modtaget flere priser i Europa. Har bl. a. veret solist ved Tel Aviv Soloist Ensemble.

Peter Clark, violin, 23 r. Australier. Begyndte at spille som fire-årig. Studerer pa Australian National Academy of Music, tidligere pa University of Melbourne. Har vundet flere australske priser. Spiller regelmassigt med the Australian Chamber Orchestra og har turneret med dem i savel Australien som i USA.

Rima Khatchaturian, klaver, 28 r. Armenier. Begyndte at spille som syv-årig. Er uddannet pa Lithuanian Academy of Music and Theatre samt Hochschule fur Musik and Theater i Hannover. Har vundet adskillige europaiske priser og har koncerteret i mange europaiske lande.

Samsun van Loon, cello, 28 r. Amerikaner. Begyndte at spille klaver som tre-årig og cello som ti-årig. Er uddannet pa San Francisco Conservatory of Music. Vundet flere amerikanske priser. Aktiv som kammermusiker og lærer.

Suyeon Kang, violin, 22 r. Fodt i Sydkorea, nu australier. Begyndte at spille som seks-årig. I 2011 debuterede hun med udmarkelse fra Hochschule fur Musik, Nurnberg. Har vundet priser i Australien, Tyskland og Norge. Suyeon Kang har veret solist med Bayerischer Rundfunk Orchester og diverse australske orkestre. Underviser som assistent for prof. Daniel Gaede. <http://suyeonkang.com>

Stacie Mickens, horn, 32 r. Amerikaner. Begyndte at spille klaver som fem-årig og horn som ti-årig. Uddannet pa University of Michigan, Luther College, Iowa, og University of Wisconsin-Madison. Doctor of Musical Arts (DMA) i 2012. Omfattende virksomhed som orkestermusiker og solist.

Yeh-Chi Wang, fagot, 32 r. Taiwaneser, bosiddende i USA. Begyndte at spille som 10-årig. Studerer pa Michigan State University, tidligere pa Cleveland Institute of Music. Har spillet i talrige professionelle orkestre i USA. Siden 2004 solofagottist i Hartford Symphony Orchestra.

THISTED MUSIKTEATER, 7700 THISTED

FREDAG DEN 17. AUGUST KL. 19.30

Carl Nielsen (1865-1931)

Serenata in vano (1914)

for klarinet, fagot, horn, cello og kontrabas

klarinet: Benjamin Mitchell
 fagot: Yeh-Chi Wang
 horn: Stacie Mickens
 cello: Ella Rundle
 kontrabas: Ander Cabello

Franz Schubert (1797-1828)

Introduktion, tema og 7 variationer i e-mol, D 802 (1824)
 over lieden *Trockne Blumen* fra sangkredsen *Die schöne Müllerin*
 for fløjte og klaver

fløjte: Craig Goodman
 klaver: Daniel Blumenthal

Poul Ruders (f. 1949)

Vox in Rama (1983)

for klarinet, forstærket violin og klaver

klarinet: Benjamin Mitchell
 violin: Suyeon Kang
 klaver: Daniel Blumenthal

--- Pause ---

Franz Schubert (1797-1828)

Kvintet i A-dur D 667, *Die Forelle* (1819)

for violin, bratsch, cello, kontrabas og klaver

Allegro vivace
 Andante
 Scherzo: Presto
 Tema med variationer: Andantino
 Finale: Allegro giusto

violin: Suyeon Kang
 bratsch: Lucia Ortez Saúco
 cello: Ella Rundle
 kontrabas: Ander Cabello
 klaver: Daniel Blumenthal

Thisted Musikteater

Den danske komponist, violinist og dirigent **Carl Nielsen** (1865-1931) er en af de største skikkelser i dansk musik, og hans indflydelse på de følgende generationer af danske komponister har været betydelig. Især fra begyndelsen af 1960'erne har hans værker desuden vundet stadig større international opmærksomhed og anerkendelse. Carl Niensens produktion spænder over bl.a. orkester-, kammer- og klavermusik, koncerter, operaer og anden scenemusik og ikke mindst en perlerække af danske sange.

Carl Nielsen skrev *Serenata in vano* (*Forgæves serenade*) i 1914 på opfordring af en gruppe musikere fra Det Kgl. Kapel, som planlagde en turné. Her havde man bl.a. Beethovens septet (for klarinet, horn, fagot, violin, bratsch, cello og kontrabas) på programmet. Serenaden, hvis lidt usædvanlige besætning (klarinet, horn, fagot, cello og kontrabas) sikkert er valgt for at matche Beethovens instrumentarium, skrev Nielsen på få dage i maj på et tidspunkt, hvor også de første ideer til hans 4. symfoni (*Det Uudslukkelige*) opstod.

Titlen *Forgæves serenade* antyder værkets karakter af forgæves kurmageri. Om værket skrev komponisten:

Serenata in vano er en let spøg. Herrerne spiller først lidt chevaleresk og flot for at lokke den Skønne frem paa Balkonen, men hun viser sig ikke. Saa spiller de lidt rørende (poco adagio) men det hjælper heller ikke. Da de nu har spillet forgjæves (in vano) er de lige glade med det hele og 'tøfler' hjemad under den lille Slutningsmarsch, som de spiller for deres egen Fornøjelse.

Variationerne i e-mol for fløjte og klaver over lieden *Trockne Blumen* fra 1824 er forbundet med **Franz Schuberts** første store sangkreds, *Die schöne Müllerin* fra 1823. *Trockne Blumen* indgår i denne store fortælling om den unge møllersvend og hans ulykkelige kærlighed til den smukke møllerdatter

I såvel *Die schöne Müllerin* som i sangkredsen *Winterreise* (1827) spiller *vandrer motivet* en rolle. I første del af *Die schöne Müllerin* som symbol på ungdom og optimisme. I sangkredsens sidste del, hvor realiteterne knuser den unge møllersvends forelskede drømme, som symbol på håbløshed og fortvivelse, der får selvmordet som konsekvens. I lieden *Trockne Blumen* har møllersvenden opgivet ethvert håb og ser døden som eneste udvej:

*Ihr Blümlein alle, die sie mir gab,
euch soll man legen mit mir ins Grab.*

*Alle I blomster, som hun mig gav,
jer skal man lægge hos mig i min grav.*

I den langsomme indledning (*Andante*) anslår Schubert en dyster stemning. Musikken klinger som en sørgemarch. De syv variationer, der følger, er i modsætning hertil brillante og udadvendte på en måde, der stiller virtuose krav til musikerne (se note om tema med variationer i programbog 2011 side 54).

Poul Ruders (f. 1949) er uddannet i klaver og orgel ved konservatorierne i Odense og København. Indtil 1991 virkede han som organist. Musikkritikere har fremhævet Ruders' virtuose orkesterteknik på trods af, at han som komponist hovedsagelig er selvlært. Poul Ruders har skrevet korværker, kammermusikværker og værker for soloinstrumenter, der har vakt opmærksomhed og bred anerkendelse i og uden for Danmark. Det er dog orkesterværkerne, der har skaffet Ruders størst berømmelse, og han regnes for en af de betydeligste symfonikere i efterkrigstidens Danmark.

Hans tidlige værker er inspireret af middelalder- og renæssancemusik; men i 1980'erne ændres hans stil i retning af det programmusikalske – gerne i grotesk og effektiv tilspidsning som i orkesterværket *Således saae Johannes* 1984 og den første symfoni *Himmelhoch jauchzend – zum Tode betrübt* 1989. Ruders har komponeret operaerne *Tycho* 1986, *Tjenerindens Fortælling* 1998 og *Proces Kafka* 2003 (skrevet til indvielsessæsonen for Operaen på Holmen). I 2007 afsluttede han operaen *Dancer in the Dark* (over Lars von Triers film af samme navn), som blev uropført i København 2010.

Poul Ruders (f. 1949)

Om *Vox in Rama* fortæller Poul Ruders:

Trioen Vox in Rama for klarinet, forstærket violin og klaver er komponeret i 1983 som et bestillingsværk fra Akademiet for de Skønne Kunster.

Stykket er en voldsom scherzo, en slags tonedigt, hvis indhold afspejler den dybe fortvivlelse i de følgende linier fra Matthæusevangeliet:

En Røst hørtes i Rama, Graad og megen Jamren; Rachel græd over sine Børn og vilde ikke lade sig trøste, thi de ere ikke mere.

Matthæusevangeliet 2:18

I sommeren 1819 rejste **Franz Schubert** (1797-1828) sammen med sangeren Johann Michael Vogl til dennes hjemegn ved byen Steyr 125 km SV for Wien. Her begyndte Schubert at arbejde på klaverkvintetten i A-dur, kendt som *Forellekvintetten* på grund af variationerne i fjerde sats over melodien til hans lied *Die Forelle* (1817, D 550).

Værket var tiltænkt Vogls ven, Sylvester Paumgartner, borgmester og amatørmusiker, der jævnligt afholdt musikalske sammenkomster i sit hjem, hvor også Schubert og Vogl optrådte som selvskevne og fejrede gæster. Værket

blev komponeret for samme besætning som Johann Nepomuk Hummels meget populære klaverkvintet i es-mol op. 87 fra 1802, der blev opført på Thy Kammermusikfestival i 2008. Paumgartner foreslog Schubert at komponere en variationsats over melodien til *Die Forelle* med tekst af digteren Ch.F.D. Schubart (1739-91). Schubart skrev digtet i 1783 i fængslet Hohenasperg, hvor han sad indespærret i 10 år uden dom for at have fornærmet hertugen af Württemberg.

Die Forelle er sangen om fisken, der narres og bliver fanget af fiskeren – måske et billede på digterens egen skæbne. I kvintettens lyse og optimistiske første sats i A-dur viser Schubert i hovedtemaet sit enestående melodiske talent. I den rolige anden sats i F-dur præsenteres temaet først i klaveret. Over fjernere tonearter fører udviklingen til præsentationen af yderligere to tematiske ideer. Tredje sats, en scherzo med trio, fører til den berømte fjerde sats med tema og fem variationer (se note om tema med variationer i programbog 2011 side 54). Finalen – med dens indslag af ungarske danserytmer – vender tilbage til hovedtonearten A-dur og værket slutter i samme lyse og livsglade stemning, som det begyndte.

ANSGARKIRKEN, 7950 ØSTER JØLBY

LØRDAG DEN 18. AUGUST KL. 15.00

François Devienne (1759-1803)

Kvartet i C-dur op. 73 nr. 1 (1798)

for fagot, violin, bratsch og cello

Allegro spiritoso

Adagio cantabile

Rondo: Allegro moderato

fagot: Yeh-Chi Wang
violin: Suyeon Kang
bratsch: Máté Szücs
cello: Samsun van Loon

Alfred Schnittke (1934-98)

Hymn II (1974)

for cello og kontrabas

Adagio

cello: Samsun van Loon
kontrabas: Ander Cabello

--- Pause ---

Franz Schubert (1797-1828)

Oktet i F-dur D 803 (1824)

for klarinet, fagot, horn, 2 violiner, bratsch, cello og kontrabas

Adagio – Allegro

Adagio

Allegro vivace – Trio

Andante: Tema med syv variationer

Menuetto: Allegretto

Andante molto – Allegro

klarinet: Benjamin Mitchell
fagot: Yeh-Chi Wang
horn: Stacie Mickens
violin 1: Jing Qiao
violin 2: Suyeon Kang
bratsch: Máté Szücs
cello: Samsun van Loon
kontrabas: Ander Cabello

Ansgarkirken, Øster Jølby

François Devienne (1759-1803).
Portrættet er udført af billedkunstneren
Jacques-Louis David

Franskmænd **François Devienne** (1759-1803) er i dag kun lidt kendt, men var i sin samtid berømt som en talentfuld og produktiv komponist. Desuden var han efterspurgt som solist og orkestermusiker på både fløjte og fagot. Fra 1795 var han fløjteprofessor ved Conservatoire de Paris samtidig med, at han spillede fagot i Opéra National de Paris.

Deviennes produktion er enorm og omfatter omkring 300 instrumentalværker, heriblandt fløjtekoncerter, fagotkoncerter, fagotsonater, sinfonier for blæserensembler, kvartetter, trioer og operaer.

Hertil kommer, at Devienne skrev en meget anerkendt bog om fløjtespil, *Méthode de Flûte Théorique et Pratique* (1793), som blev trykt i flere oplag. Devienne døde den 5. september 1803 – psykisk nedbrudt af overanstrengelse.

Kvartetten for fagot, violin, bratsch og cello op. 73 nr. 1, der står på årets program, er den første af tre, som blev udgivet i 1798 og tilegnet komponistkollegaen Garnier de Lyon. Kvartetten er et smukt eksempel på Deviennes elegante og formfuldendte skrivemåde, der bringer Mozarts og Haydns wienerklassiske stil i erindring (der er gode grunde til, at Devienne fik tilnavnet "den franske Mozart"). Som helhed er Deviennes fagotkvartet præget af den ynde og fornemme balance, der ikke blot kendetegner den musikalske højklassik, men også billedkunstneren Jacques-Louis Davids fine portræt af komponisten på denne side.

I første sats, *Allegro spiritoso*, som er en bredt anlagt sonateform, præsenteres det varmt syngende hovedtema af violinen. Det overtages senere af fagotten, der allerede i hovedtemaets videreføring tildeles en så udpræget solistisk rolle, at satsen nærmest har karakter af en koncert

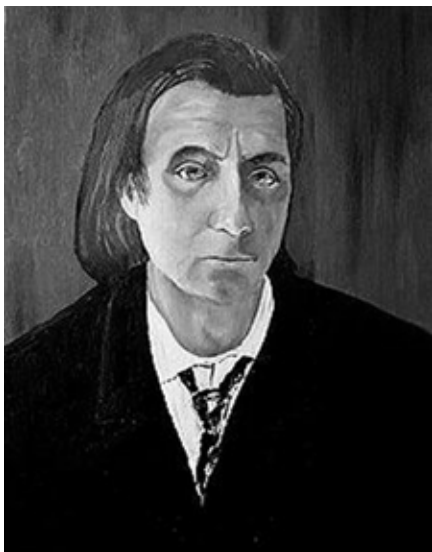
for fagot og strygere. I overledningen til sidetemaet hører vi en mørktfarvet og meget udtryksfuld dialog mellem cello og fagot. Sidetemaet spilles af violinen. Den omfangsrige gennemførselsdel indledes med et citat af hovedtemaet i strygernes, hvorefter fagotten igen tager føringen indtil den ændrede og forkortede reprise.

I den langsomme, smukt klingende anden sats, *Adagio cantabile*, synger fagotten sin tredelte arie til strygernes udsøgte akkompagnement. En dansende *Rondo: Allegro moderato* afslutter denne vel-skrevne fagotkvartet.

Alfred Schnittke (1934-98), Edison Denisov og Sofia Gubaidulina regnes for Ruslands førende komponister i generationen efter Dmitrij Sjostakovitj (1906-75). Schnittke blev født i Engels, hovedstaden i den volga-tyske autonome republik. Sin første formelle musikundervisning modtog Schnittke i Wien, hvor faderen fra 1946-48 redigerede en avis for de sovjetiske besættelsesstyrker. Fra 1948 fulgte en årrække med musikstudier i Moskva, som han afsluttede i 1961. Indtil 1972 var Schnittke lærer ved konservatoriet

i Moskva. Derefter faldt han i unåde, blev afskediget og ernærede sig indtil 1989 ved at skrive musik til film og teaterstykker.

Reginal Gray's portræt af den 38-årige Alfred Schnittke

Efter den 20. partikongres i 1956 lagde Khrustjov afstand til flere sider af Stalintidens undertrykkende politik, og en vis kulturel åbning mod Vesten fandt sted. Om mødet med den vesteuropæiske modernisme udtalte Schnittke senere: *Vore forestillinger ændrede sig; vor dannelse fik dybere dimensioner.* På den baggrund erhvervede Schnittke

sig et indgående kendskab til ideerne bag Darmstadtskolens serialisme, som han dog hurtigt tog afstand fra (se note om Darmstadtskole og serialisme i programbog 2009 side 21). Desuden var han bredt orienteret om den stilistiske mangfoldighed, der blomstrede i 1960'erne som reaktion på serialismen – ikke blot i den vestlige verden, men også i Polen med bl.a. Lutoslawski og Penderecki.

Tiden under Leonid Brezjnev 1964–82 betød fornyet undertrykkelse, og i den periode blev kun to af Schnittkes ca. 70 kompositioner købt til udgivelse. Hans første symfoni blev fordømt af den russiske komponistforening, der også udvirkede, at Schnittke blev nægtet udrejsetilladelse. I 1980'erne befæstede Schnittke sit internationale ry – ikke mindst fordi fremragende eksilrussiske musikere som f.eks. violinisten Gidon Kremer og cellisten Mstislav Rostropovich havde hans værker på deres koncertprogrammer. I 1989 tiltrådte Schnittke et professorat i komposition ved konservatoriet i Hamburg. Han døde den 3. august 1998 efter lang tids alvorlig sygdom.

Schnittkes produktion er enorm og omfatter symfonier, concerti grossi, violinkoncerter, cellokoncerter, koncerter for klaver, en tripelkoncert for violin,

bratsch og cello, en klaverkvintet, der blev opført på Thy Kammermusikfestival i 2009, og fire strygekvartetter foruden anden kammermusik og værker for kor og orkester.

I årene 1974–79 komponerede Alfred Schnittke fire hymner for forskellige kammermusikalske besætninger. Nr. 2, der står på årets program, er for cello og kontrabas.

Hymnen bygger på to konstruktive principper: et indadvendt, meditativt og et udadvendt, fremdriftspræget. I begyndelsen dominerer det indadvendte i instrumenternes udholdte toner i dybt register, der senere udvikler sig til en række treklangsbrydninger, der udnytter instrumenternes flageolettoner. Ind i denne meditative musik indskyder Schnittke det udadvendte alternativ, et march-agtigt afsnit, der midt i satsen ledsager et lidenskabeligt, sangbart udbrud i celloen.

Slutningen er ejendommelig: celloen stiger langsomt og trinvist til sit højeste register efterfulgt af kontrabassen, der dog tøver, inden den når toppen, gentager sig selv og går i stå. Værket artikulerer ingen slutning, men falder nærmest fra hinanden i vankelmod.

Franz Schubert (1797-1828) komponerede sin oktet i F-dur i 1824. Med rundt regnet en times spilletid er oktetten et stort dimensioneret værk, der med sin besætning på tre blæsere, strygekvartet og kontrabas i virkeligheden er en frit formet kammerSymfoni – på sin vis en forstudie til den store symfoni i C-dur fra 1825.

Oktetten blev bestilt af grev Ferdinand Troyer, en dygtig klarinettist, der ønskede et værk, der var beslægtet med Beethovens septet i Es-dur op. 20 fra 1800. Schubert, der var en stor beundrer af Beethoven, fulgte opfordringen. Oktetten har derfor seks satser ligesom det berømte forbillede, og besætningen er den samme bortset fra, at Schubert tilføjede en 2. violin.

Den langsomme indledning i første sats (*Adagio*) fører til en hurtig og rytmisk markant del (*Allegro*), hvis gennemgående punkterede rytmer genhøres i tredje sats. I den langsomme anden sats (*Adagio*) synger klarinetten det bedårende, langt udspondne hovedtema til strygernes udsøgte akkompagnement. Tredje sats er en vital og spændstig Scherzo (*Allegro vivace*) med kontrasterende trio, der udfolder sig over celloens "gående" bas, medens fjerde sats

(*Andante*), er syv variationer over kærlighedsduetten *Gelagert unter'm hellen Dach der Bäume* fra Schuberts opera *Die Freunde von Salamanka*, der aldrig blev opført.

Femte sats, en menuet, hvis trio emmer af østrigsk folketone, leder til sidste og sjette sats *Andante molto – Allegro*. Efter den langsomme indledning, der i mol anslår en dyster og dramatisk stemning, følger en brillant og hurtig sats. Før den afsluttende koda indskyder Schubert et citat fra satsens langsomme indledning – et eksempel på

den uformidlede sammenstilling af udtryks- og stemningskontraster, der præger Schuberts musik.

Således spænder oktetten vidt: på den ene side har den iørefaldende symfoniske kvaliteter, på den anden side knytter den – ligesom Beethovens septet – an til divertimentoet, den galante stils og wienerklassikkens mangesatsede underholdningsmusik (om divertimento, se programbog 2011 side 20, venstre spalte).

Kopi af Franz Schuberts autograf (håndskrevne partitur) til oktetten i F-dur D 803.

NORDISK FOLKECENTER F. VEDV. ENERGI, 7760 HURUP

LØRDAG DEN 18. AUGUST KL. 15.00

Ludwig van Beethoven (1770-1827)

Trio i c-mol op. 9 nr. 3 (1798)

for violin, bratsch og cello

Allegro con spirito

Adagio con espressione

Scherzo, allegro molto e vivace

Finale, presto

violin: Elisabeth Zeuthen Schneider

bratsch: Matan Gilitchensky

cello: Alexandre Vay

Per Nørgård (f. 1932)

Pastorale fra *Babettes Gæstebud* (1986)

for violin, bratsch og cello

violin: Elisabeth Zeuthen Schneider

bratsch: Matan Gilitchensky

cello: Alexandre Vay

--- Pause ---

Franz Schubert (1797-1828)

Kvintet i C-dur D 956 (1828)

for 2 violiner, bratsch og 2 celli

Allegro ma non troppo

Adagio

Scherzo: Presto. Trio: Andante sostenuto

Allegretto

violin 1: Marie-Claudine Papadopoulou

violin 2: Ivana Jašová

bratsch: Lucia Ortez Saúco

cello 1: Carl-Oscar Østerlind

cello 2: Morten Zeuthen

Nordisk Folkecenter for Vedvarende Energi

Ludwig van Beethoven (1770-1827) blev født i Bonn, men flyttede i 1792 til Wien. I værkerne før århundredskiftet fortsatte Beethoven traditionen fra Mozart og Haydn. Omkring 1802 indtrådte imidlertid den fase i Beethovens udvikling, hvor såvel de musikalske som de personlige betingelser for den afbalancerede wienerklassiske syntese ikke længere var til stede. Fra da af komponerede Beethoven musik, som er dybt personlig, følelsesladet og grænseoverskridende.

Netop værkerne fra denne såkaldte "anden periode" blev inspirerende for samtidens og eftertidens komponister og dermed banebrydende for romantikken, der i bred forstand omfatter hele 1800-tallet. Perioden indledes med den 3. symfoni *Eroica* 1803-04 og klaversonaten nr. 23 *Appassionata* 1804-05. Dertil kommer symfonierne nr. 4 til 8, violinkoncerten, operaen *Fidelio*, en række vægtige klaversonater og strygekvartetterne opp. 59, 74 og 95.

Beethovens "tredje periode" omfatter tiden fra ca. 1815 til hans død i 1827. Her træder det dybt personlige, eksperimenterende og traditions gennem brydende for alvor frem i værker som de sidste fem såkaldt "gale" strygekvartetter (af i alt 16), de sidste fem af i alt 32 klaversonater, *Missa solemnis* og den 9. symfoni. Beethoven

er dog stadig at betragte som en vældig overgangsfigur, idet hans stærke vilje til at forme sit stof adskilte ham fra de romantiske komponisters hang til stemningspræget opløsning af strengere formprincipper.

De tre strygetrioer op. 9 danner en fornem optakt til Beethovens seks første strygekvartetter, som han påbegyndte i 1798, og som i 1801 blev udgivet som op. 18. Strygetrioen op. 9 nr. 3 i c-mol fra 1798 viser, at den 28-årige komponist og klavervirtuos allerede gik sine egne veje. I sit mørktfarvede, dramatiske og lidenskabelige tonesprog, sit fortættede motiviske arbejde og sine vidtgående instrumentale krav er trio en station på vejen mod den frigørelse fra det wienerklassiske stilgrundlag, som er åbenbar i den 3. symfoni.

Første sats i strygetrioen op. 9 nr. 3, *Allegro con spirito*, er i sonateform (om sonateform, se programbog 2011 side 54). Satsen indledes med dramatisk tyngde, idet hovedtemaets begyndelse er en trinvis faldende bevægelse, de fire første toner i den nedadgående harmoniske c-molskala, som spilles unison af de tre strygere. Specielt fokuserer Beethoven på den forstørrede sekund *h-as* i skalaudsnittet *c-h-as-g*, som

senere dukker op i talrige sammenhænge. Det er violinen, der fører an med temaet, der vokser ud af det trinvist faldende motiv. Dramatiske *sforzando*-akkorder indvarsler det mere afspændte sidetema i Es-dur, der først spilles af violinen, dernæst af bratsch og cello (*sforzando* angiver en pludselig fremhævelse af en enkelt tone eller akkord, som tjener musikkens fremdrift eller indvarsler en ny ide).

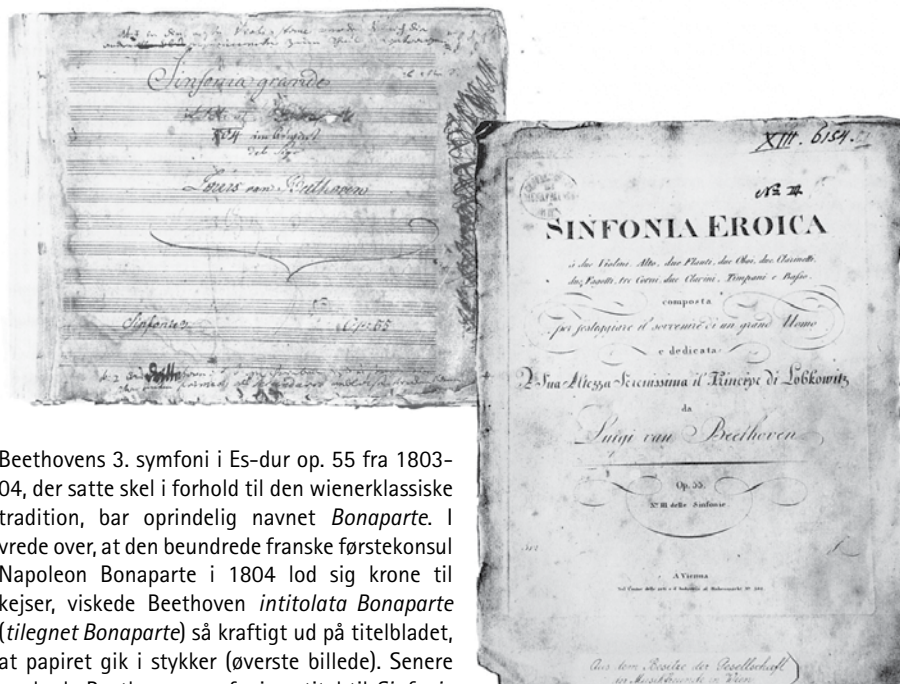
Den langsomme anden sats, *Adagio con espressione*, der også er sonateformet, begynder neddæmpet i C-dur med et lyrisk hovedtema i violinen akkompagneret af tætte, trestemmige akkorder (én af strygerne spiller altid med dobbeltgreb). Sidetemaet i G-dur er lyst og sangbart, og det fremføres i en dialog mellem violin og bratsch til celloens akkompagnement i staccato-akkordbrydninger. Den meget udtryksfulde og koncentrerede gennemføringsdel sætter med overraskende klanglig virkning ind i Es-dur og leder til den ændrede reprise.

Tredje sats er en dansende *Scherzo, allegro molto e vivace* i hovedtonearten c-mol. Formen er tredelt *scherzo-trio-scherzo*, hvis midterste trio-del lyser op i C-dur. Satsen giver dramatiske eksempler på de udbrud af rytmisk og dynamisk

energi, hvormed Beethoven satte sig ud over, hvad der i wienerklassikken blev anset for "god tone".

Den livlige, sonateformede fjerde sats, *Finale, presto*, lægger for med et hovedtema i violinen, hvis indledende trioler senere udnyttes som ledsagefigurer. De passager, hvor Beethoven modstiller melodier i "lige ottendedele" med ledsagefigurer i lynhurtige ottendedels-trioler, udfolder en strøm af rytmisk og motorisk energi.

Beethovens 3. symfoni i Es-dur op. 55 fra 1803-04, der satte skel i forhold til den wienerklassiske tradition, bar oprindeligt navnet *Bonaparte*. I vrede over, at den beundrede franske førstekonsul Napoleon Bonaparte i 1804 lod sig krone til kejser, viskede Beethoven *intitolata Bonaparte* (tilegnet *Bonaparte*) så kraftigt ud på titelbladet, at papiret gik i stykker (øverste billede). Senere ændrede Beethoven symfoniens titel til *Sinfonia Eroica* (*Heroisk Symfoni*) med tilføjelsen *komponeret til minde om et stort menneske* (nederste billede). Her kan man også se, at symfonien nu er tilegnet fyrst Lobkowitz, én af Beethovens velgørere; det var hans private orkester, der uropførte symfonien i 1804. Den første offentlige opførelse fandt sted den 7. april 1805 på *Theater an der Wien* med Beethoven som dirigent.

Per Nørgård (f. 1932) er en af de betydeligste nulevende komponister i Skandinavien. Han er uhyre produktiv, og værklisterne omfatter bl.a. symfonier, operaer, et oratorium, koncerter, kammermusik, kormusik, elektronisk musik og værker for soloinstrumenter. I 1986 komponerede Nørgård musik til Gabriel Axels film *Babettes Gæstebud* over Karen Blixens novelle af samme navn fra 1950:

En uvejrnat i 1871 ankommer Babette til den jyske vestkyst på flugt fra Paris. Under kommunardopstanden, hvor mere end 20.000 tilhængere af det revolutionære bystyre blev nedkæmpet, mistede hun alt, men det lykkes hende at undslippe. Hun søger tilflugt hos to fromme præstedøtre, som er underlagt den afdøde pastors strenge leveregler. Babettes eneste forbindelse til hjemlandet er en lotteriseddel, som en trofast veninde i Paris fornyer hvert år. Efter 14 år vinder Babette pludselig den store gevinst på 10.000 francs. I fiskerlejet bliver man bestyrtet ved tanken om, at hun måske forlader dem, men Babette beder de to søstre om lov til at tilberede en festmiddag for menigheden på den dag, hvor deres far kunne fejre sin 100-års fødselsdag. De nænner ikke at sige nej til hendes ønske, selv om de frygter Guds vrede over det usømmeligt overdådige måltid, Babette

er i færd med at tilberede, og som indebærer, at hun bruger sine 10.000 francs på at importere de mest udsøgte råvarer fra ind- og udland.

Dagen oprinder for det festmåltid, der endelig afslører, hvem Babette egentlig er: en stor kunstner! Hun har været *Chef de cuisine* på den eksklusive Café Anglais i Paris. Efter 14 lange år, hvor hun har tilberedt klipfisk og øllebrød til de to gudfrygtige søstre, vil hun nu vise, hvad hun duer til! Slutningen er bevægende: Babette kan aldrig vende tilbage til Frankrig; men de to søstre trøster hende: I himlen vil der være enorme køkkener, hvor hun kan udøve sin kunst i al evighed. Ved at dele sin formue med sine danske venner har Babette ændret deres liv: Hun gav dem en sublim oplevelse og en magisk aften, de aldrig glemmer.

Per Nørgårds smukke, lavmælte og eftertænksomme *Pastorale* for strygetrio optræder to gange i filmen: som ledsagelse til dens højdepunkt, selve festmiddagen, og som afslutning.

Babette serverede:
Skildpaddesuppe; dertil Amontillado
Blinis Demidoff (russiske pandekager med kaviar og flødeskum);
dertil Veuve Clicquot 1860
Cailles en sarcophage (indbagte vagtler);
dertil rød Bourgogne
Druer, ferskner og figner marineret i hedvin
og serveret med Crème sabayonne;
dertil Sauterne

Mårup Kirke 2007

Mårup Kirke ligger på Lønstrup Klit mellem Lønstrup og Løkken. Den blev opført i 1200-tallet.

Den 24. marts 2008 blev Mårup Kirke for sidste gang brugt til gudstjeneste. Havet havde da ædt sig ind i klinten, så kirken stod mindre end 10 meter fra kanten. Man frygtede, at kirken når som helst kunne styrte i havet. Efter flere års diskussioner om kirkens skæbne og forsøg på at sikre den mod nedstyrtning besluttede kirkens ejer, Skov- og Naturstyrelsen, i november 2007 en trinvis nedtagning af kirken, som begyndte i august 2008. Ved slutningen af 2008 var kirken nedtaget til to meters højde.

I filmen *Babettes Gæstebud* spiller kirken en central rolle. Da filmen skulle optages, valgte lederen af produktionen, Bo Christensen, Mårup Kirke, fordi den ligger øde og forladt, så den passer perfekt til miljøet i filmen. Optagelserne til filmen foregik dels i Mårup Kirke, dels i Vigsø ved Hanstholm og dels i filmstudierne på Nordisk Film i Valby.

Franz Schuberts årstal er 1797-1828. Det er karakteristisk for hans produktion som helhed, at værker, der er præget af overstrømmende livsglæde, og værker, der udtrykker den dybeste vemod og smerte, står uformidlede side om side. Således komponerede Schubert de to livsbekræftende klavertrioer i B- og Es-dur samtidig med, at han i 1827 arbejdede på den tragiske sangkreds *Winterreise*; og efter de seks dystre Heine-lieder i sangkredsen *Schwanengesang* komponerede Schubert i 1828 sin store, lyse 9. symfoni i

C-dur. Denne uformidlede sammenstilling af udtryks- og stemningskontraster finder vi også i det enkelte værk, og få steder virker modstillingen så stærkt som i strygekvintetten i C-dur. Nogle få eksempler skal antydes:

Allerede de tre første akkorder i første sats (*Allegro ma non troppo*) klinger som et motto, et klangligt udsagn om konflikt: to rene, konsonerende C-durakkorder indrammer og konfronterer en stærkt dissonerende, formindsket septimakkord på samme bastone. Efter den harmonisk baserede indledning følger det oprevne hovedtema, et dramatisk tema i nedadgående akkordbrydninger, der føres som kanon mellem violiner og bratsch. Sidetemaet indtræder uformidlet i den fjerne Es-dur: I pianissimo klinger det syngende tema først i de to celloer, senere i violinerne som et lyrisk, forsonende udsagn i forhold til indledningens dramatik.

Anden sats er en tredelt *Adagio*, hvis fredfyldte yderdele i lysende E-dur indrammer et mørkt og dramatisk forløb i f-mol. I første del synger 1. violinen sagte den langsomme, pauseadskilte melodi – som en fuglestemme. Melodien bæres frem af enkle harmonier i mellemstemmerne (2. violin, bratsch og 1. cello), medens grundtonerne markeres af 2. cello (pizzicato).

Om den musik skriver den svenske Nobelpristager 2011, lyrikeren Tomas Tranströmer, i tredje sats af suiten *Schubertiana* (1978):

De fem strygere spiller.

*Jeg går hjem gennem lune skove med
jorden fjedrende under mig.
Kryber sammen som en ufødt, falder i søvn,
glider vægtløs ind i fremtiden,
føler pludseligt, at planterne har tanker.*

Så brydes fortryllelsen: I f-mol høres et forløb præget af tunge synkoper, oprevne trioler i bas, vilde sforzati, triller i højt toneleje som den dystre baggrund for en klagende melodi fremført unisont af 1. violin og 1. cello. Mellemdelens uro forplanter sig og kaster sine skygger over gentagelsen af indledningens E-durforløb.

Tredje sats er en robust, energisk og livsbekræftende *Scherzo: Presto* i C-dur. Men trio! Fuldkommen uventet indtræder (*Andante sostenuto*) et intenst vemodigt forløb: fra takt 213 klinger en langsomt faldende melodi, der harmonisk afrundes i Des-dur, trioens toneart, t. 220 (se nodeeksempel). Melodien spilles syv gange. Dermed introducerer Schubert et klingende symbol for det skæbnesvangre: Scherzoen udtrykker den rene livsglæde. Trioen minder om, at livets vilkår er afmatning og død.

Franz Schubert, strygekvintet i C-dur D 956, tredje sats, *Trio*, takterne 213-220

Den lyse og strømmende fjerde sats (*Allegretto*) har farve efter både ungarsk og østrigsk dansefolkemusik. Som helhed er satsen derfor en udtryksmæssig modpol til første sats. Konfliktpotentialer dukker dog op til allersidst i de afsluttende akkordslag: Her modstilles tonen *des* (bastone i næstsidste akkord) med tonen *c* (bastone i sidste akkord) – en dramatisk reference til tonearten i værket's trio, der yderligere understreges ved, at den afsluttende melodiske vending *des-c* spilles *fff* i alle instrumenter.

KIRSTEN KJÆR MUSEET, 7741 FRØSTRUP

SØNDAG DEN 19. AUGUST KL. 15.00

Igor Stravinsky (1882-1971)

Suite italienne (1933)

arrangeret af Igor Stravinsky og Gregor

Piatigorsky efter balletten *Pulcinella*

for cello og klaver

Introduzione

Serenata

Aria

Tarantella

Menuetto e Finale

cello: Morten Zeuthen

klaver: Rima Khatchaturian

Sofia Gubaidulina (f. 1931)

Kvintet (1957)

for 2 violiner, bratsch, cello og klaver

Allegro

Andante marziale

Larghetto sensibile

Presto

violin 1: Ivana Jašová

violin 2: Elisabeth Zeuthen Schneider

bratsch: Bernadett Kis

cello: Samsun van Loon

klaver: Rima Khatchaturian

Per Nørgård (f. 1932)

Diptychon op. 11 (1954)

for violin og klaver

Adagio con affetto

Presto, molto leggiero

violin: Elisabeth Zeuthen Schneider

klaver: Rima Khatchaturian

--- Pause ---

Franz Schubert (1797-1828)

Trio i B-dur D 898 (1827)

for violin, cello og klaver

Allegro moderato

Andante un poco mosso

Scherzo: Allegro

Rondo. Allegro vivace

violin: Jing Qiao

cello: Morten Zeuthen

klaver: Rima Khatchaturian

Kirsten Kjær Museet

Pablo Picasso (1881–1973), *Pige med mandolin* 1910

I årene 1909–14 udviklede Pablo Picasso det kubistiske maleri, hvis kendetegn er arbejdet med rette linjer, geometriske former, perspektiviske forskydninger og prismeagtige brud på de naturgivne former. Derved mistede motivet i stadig højere grad sin virkeligheds karakter, og kubismen blev dermed også forløberen for det abstrakte maleri. Picassos *Pige med mandolin* er et tidligt eksempel på det kubistiske maleri, hvor billedfladen er brudt op i mange geometriske enkeltformer. Kubismen er malernes forsøg på at forny virkemidlerne i den todimensionale billedflade.

I årene 1902–08 studerede **Igor Stravinsky** (1882–1971) komposition hos Rimskij-Korsakov på konservatoriet i Skt. Petersborg. Sin banebrydende indsats gjorde han med balletterne *L'Oiseau de feu* (*Ildfuglen*), *Petrusjka* og *Le Sacre du printemps* (*Forårsofferet*) skrevet til Diaghilevs *Les Ballets Russes* i Paris (se billede på side 23). Med *Le Sacre du printemps* – opført første gang den 29. maj 1913 på Théâtre Champs Élysées under slagsmål og tumult – blev den 31-årige Stravinsky med et slag en centralfigur i 1900-tallets musik. Siden da har hvert nyt værk fra hans hånd overrasket, udfordret, forbløffet og stimuleret til nytænkning og debat.

For samtiden var det mest provokerende ved Stravinskys musik de konstant indskudte brudflader, der i harmoniske, melodiske og rytmiske forløb hindrede oplevelsen af sammenhæng i den forstand, vi kender det fra den klassisk-romantiske musik. Stravinskys antiromantiske og køligt-intellektuelle holdning til formning, hvor opsplittede elementer fra traditionen følger sig efter en ny orden, har sin parallel i Picasso, Braque og Legers kubistiske malerier i tiden 1907–14 (se billede på denne side).

I mellemkrigstiden levede Stravinsky af at komponere på bestilling og turnere i Europa og USA med egne værker og som pianist. I 1939 flyttede han til USA, hvor han blev statsborger i 1945. Det er interessant, at Stravinsky i en høj alder fattede interesse for Schönberg og Webern. Blandt hans sene værker findes både tolvtonemusik (f.eks. i balletten *Agon* 1957) og satser, der er inspireret af Darmstadt-skolens serialisme (*Movements* for klaver og orkester 1960).

Med balletten *Pulcinella* fra 1920 indledte Stravinsky sin neoklassiske periode. Musikken blev til på bestilling af Diaghilev, og ved førsteopførelsen havde Picasso tegnet kostumer og dekorationer i kubistisk stil.

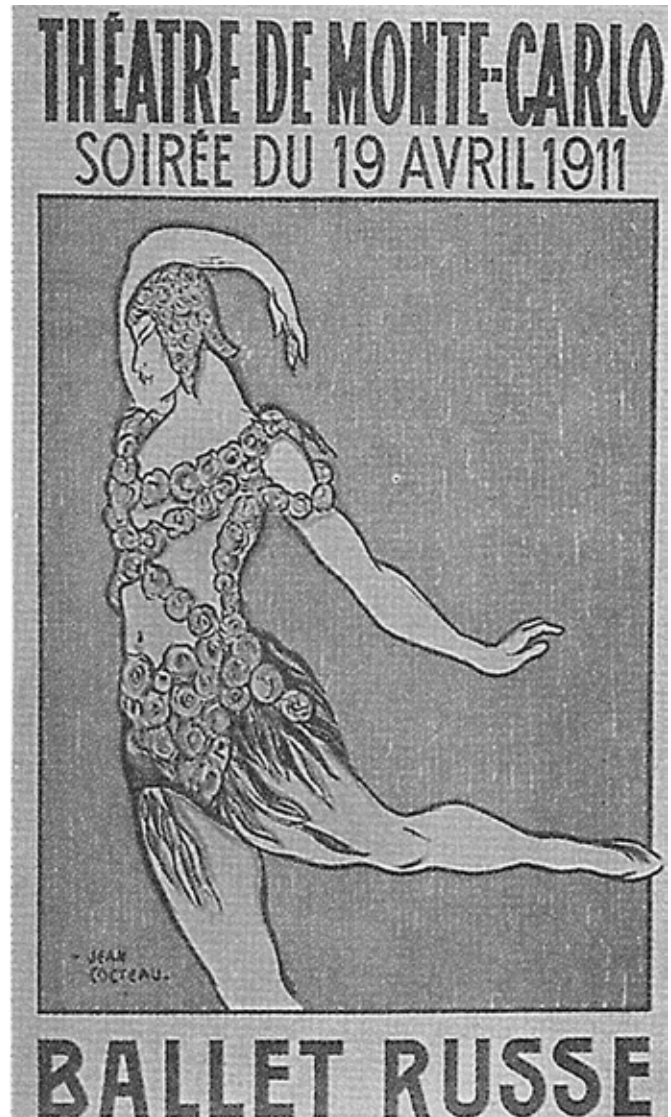
Stravinskys neoklassiske musik er dybt original. Han komponerer ikke stilefterligninger, men tager elementerne fra historiens stilarter op til overvejelse – og komponerer med dem: skiller dem ad, kommenterer dem og sætter dem sammen igen, så helhedsindtrykket bliver tørt-ironisk – et distanceret spil med stilen. Selv sagde han mange år senere:

Med Pulcinella opdagede jeg fortiden; det blev en åbenbaring, som fik betydning for alle mine senere værker.

Musikken til balletten *Pulcinella* er komponeret på grundlag af 20 små satser eller satsfragmenter af den italienske barokkomponist G.B. Pergolesi (1710–36) eller satser, som fejlagtigt er tillagt ham. Ballettens handling og optrin er inspireret af den italienske *commedia dell'arte*, en maskekomedie med faste figurer, der blomstrede i 15- og 1600-tallet. Værket er skrevet for et kammerorkester på 33 musikere. I 1933 arrangerede Igor Stravinsky i samarbejde med den russisk-amerikanske cellist Gregor Piatigorsky (1903–76) fem af ballettens satser for cello og klaver med titlen *Suite italienne* (1933). Det er denne suite, der står på årets program.

Balletkompagniet *Les Ballets Russes de Serge Diaghilev*, der havde fast station i Monte Carlo med årlige sæsoner i Paris og London, blev i 1909 grundlagt af Sergej Diaghilev og ledet af ham til hans død i 1929. Med en grundstamme af russiske kunstnere og med ny musik, ny scenografi og ny dansekunst skabte *Ballets Russes* epoke og blev en del af tidens avantgarde. Til balletterne præsenterede Diaghilev ny musik af komponister som Stravinsky, Prokofjev, Satie og Poulenc og nye scenografier af billedkunstnere som Léon Bakst, Picasso, Braque, Miró og Matisse. Blandt hans koreografer var Mikhail Fokin, Vaslav Nijinskij, som også var truppens førstedanser, og George Balanchine; blandt de store balletstjerner var Tamara Karsavina, Anna Pavlova og Serge Lifar. Med sit kompagni øvede Diaghilev indflydelse på de følgende 50 års udvikling inden for europæisk og amerikansk ballet.

På plakaten ses – i Cocteauss streg – Vaslav Nijinskij som rosens ånd.

Jean Cocteau, premiereplakat til balletten *Rosendrommen*

Sofia Gubaidulina (f. 1931) medvirker på tibetansk vandtromme (aquafon) i sit værk *Am Rande des Abgrunds*. Værket, en trio for aquafon, harmonika og cello, blev opført i Kalisz (Polen) den 27. marts 2009.

Edison Denisov (1929-96), **Sofia Gubaidulina** (f. 1931) og Alfred Schnittke (1934-98) regnes for at være Ruslands førende komponister i generationen efter Dmitrij Sjostakovitj (1906-75). Det er fælles for de tre komponister, at de allerede i 1960'erne komponerede betydningsfulde værker, som Vestens publikum først for alvor opdagede efter Mikhail Gorbatsjovs liberalisering af det

politiske og kulturelle liv efter 1985 og Sovjetunionens endelige opløsning i 1991. Inden da havde sovjetiske eksilkunstnere, blandt andre violinisten Gidon Kremer, cellisten Mstislav Rostropovitj og Borodinkvartetten, gjort en stor indsats for at udbrede kendskabet til de "moderne" sovjetrussiske komponister ved at programsætte deres værker ved koncerter over hele verden.

Sofia Gubaidulina blev født 1931 i byen Tschistopol, som ligger i republikken Tatarstan ved Volgafloden. Sin grunduddannelse i klaver og komposition fik hun på konservatoriet i Kasan, og i 1963 afsluttede hun ni års kompositionsstudier ved konservatoriet i Moskva. Da var hun allerede kommet på kant med sovjetstyret, der fordømte hendes musik som "formalistisk" og udelukkede hende fra det officielle musikliv. Derfor fik hun aldrig en stilling, hun kunne leve af. Ligesom Alfred Schnittke (se side 13) måtte hun hutle sig igennem 60'erne og 70'erne ved at komponere filmmusik – ifølge hendes venner var hun "gennemsigtig af underernæring". Først i 1986, som 55-årig, fik hun lov til at rejse til Vesten. Anledningen var ur-opførelsen af den 12-satsede symfoni *Stimmen...Verstummen* på Berliner Festwoche. Siden er interessen for Gubai-

dulinas musik vokset støt – hendes *Johannespassion*, der blev uropført i Hamburg 2002, var således en bestilling fra Internationale Bachakademie Stuttgart og Norddeutscher Rundfunk, Hamburg.

Sofia Gubaidulinas rødder er muslimske, jødiske og kristne, og hendes musik er præget af dyb religiøsitet. Hun betegner sig selv som formidler mellem øst og vest og bruger derfor såvel centralasiatisk folkemusik som vestlig kunstmusik i sine værker, der ofte har citater fra traditionen som udgangspunkt. F.eks. er gennembrudsværket i Vesten, violinkoncerten *Offertorium*, en variationsrække over temaet fra J.S. Bachs *Musikalisches Opfer*, der bearbejdes i en yderst elegant, Webern-inspireret instrumentation. Værket blev uropført af Gidon Kremer i Wien 1981. Derudover omfatter værklisterne orkester- og kammermusik, koncerter, kammermusik og mange værker for utraditionelle instrumenter (se billede og billedtekst på denne side). Gubaidulina blev i 1999 hædret med den danske Léonie Sonnings Musikpris. Hun forlod Rusland i 1992 og har siden boet i nærheden af Hamburg.

Da Sofia Gubaidulina i 1957 komponerede sin klaverkvintet, som står på

årets program, var hun endnu studerende på konservatoriet i Moskva. Klaverkvintetten er et af hendes tidligste værker komponeret på et tidspunkt, hvor hun ikke havde stiftet bekendtskab med den vesteuropæiske modernisme, men endnu var forankret i den sovjetrussiske tradition med Sjostakovitj og Prokofiev som de nærmeste forbilleder.

I kvintettens første sats, en tredelt *Allegro*, fornemmes inspirationen fra Sjostakovitj i den spidst-ironisk farvede melodik, der indledningsvis udvikler sig i dialog mellem klaver og strygere, og de gennemgående, pulserende rytmer. Satsens midterste del ånder med bredere melodiske linjer.

Den underfundige anden sats, *Andante marciale*, begynder som en fuga: bratschen lægger for med det marchagtige tema, der besvares af celloen, senere af klaveret. I satsens forløb gentages og bearbejdes temaet på mange finurlige måder og i tæt vævede imitationer. Slutningen er fint formet: klaveret afspalter hovedtemaet i stadig kortere motiver for til sidst at fortone sig i det sarteste pianissimo.

Tredje sats, *Larghetto sensibile*, er langsom og udtryksfuld. De brede, melodiske

linjer fornemmes inspireret af russisk folkemusik. Hertil kontrasterer den dramatiske mellemdel.

Med rytmisk fremdrift, kantede melodier og barske harmoniseringer vender Gubaidulina i fjerde sats tilbage til førstesatsens udtryksverden.

Klaverkvintetten fra 1957 lever op til sovjetregimets krav om optimistisk og musikantisk musik i neo-klassisk stil. Selv om Gubaidulina endnu ikke har frigjort sig fra denne doktrin og fra sine nære forbilleders indflydelse, mærker man en stærk og personlig vilje til udtryk, der få år senere førte til et brud med sovjettraditionen. De kompositioner, hun senere indleverede til bedømmelse i forbindelse med sin debut i 1963, blev karakteriseret som "uansvarlige". Hendes talent var dog umiskendeligt, og Sjostakovitj, der var medlem af juryen, støttede hende og opfordrede hende til ikke at bøje nakken, men fortsætte ad sine egne veje.

Den nu 80-årige **Per Nørgård** komponerede *Diptychon* op. 11 i 1954 – som 22-årig. Da studerede han på Det Kgl. Danske Musikkonservatorium i København, hvor han gjorde sig bemærket ved at bestå sine afsluttende diplom- og musikpædagogiske eksaminer i komposition, musikteori, musikhistorie og hørelære med udmærkelse. Han debuterede som komponist i 1956.

Det tidlige værk for violin og klaver giver os en fornemmelse af den originalitet og udtrykskraft, som præger Per Nørgårds musik, og som siden – efter mere end 300 værker – har sikret ham en position som den nok mest betydningsfulde danske komponist siden Carl Nielsen.

Diptychon er det græske navn for en tofløjet billedtavle. Per Nørgård referer til tavlen ved at komponere to kontrasterende satser, der – ligesom tavlens billedflader – kompletterer hinanden til en helhed.

Den stemningsfulde og poetiske første sats, *Adagio con affetto*, er præget af lange, melodiske linjer, der virkningsfuldt udnytter violinens glasklare flageoletoner. Hertil kontrasterer den hurtige og rytmisk vitale anden sats, *Presto, molto leggiero*. Her brydes de lange linjer op i

præcist afgrænsede motiver, som udfoldes i et virtuost vekselspil mellem violin og klaver. Kodaen sammensmelter elementer fra de to satser i et tilbageskuende resumé.

Efter sin studentereksamen i 1951 blev Per Nørgård som 19-årig optaget på Det Kgl. Danske Musikkonservatorium. Her er han i 1952 fotograferet med sin lærer, komponisten, professor Vagn Holmboe.

Franz Schuberts årstal er 1797-1828. Hans enestående melodiske evne kommer ikke blot til udtryk i hans vældige liedproduktion. Den præger også hans instrumentalmusik, hvor især Beethoven var det oplagte forbillede; men i stedet for Beethovens målrettede, formbevidste udtryksmåde sætter Schubert en lyrisk musikalsk fortælling om rejser i et musikalsk landskab, hvor der bestandig dukker nye overraskelser op – og hvor gentagelsen bliver en vigtig pointe i formen. Det er ikke mindst Schuberts glæde ved gentagelsen, der betinger værkernes "himmelske længde", en karakteristik, som Robert Schumann kærligt-ironisk brugte om finalen til den store C-dursymfoni fra 1828.

De to trioler for klaver, violin og cello i B-dur (D 898) og Es-dur (D 929) er komponeret i 1827. Det er omfangsrige værker, begge

af omkring tre kvarters varighed, som i Schuberts kammermusikalske produktion har opnået en popularitet, der kan side-stilles med *Forellekvintetten* (se side 11).

Det er klavertrioen i B-dur D 898, der står på dagens program. Første sats, *Allegro moderato*, er en bredt anlagt sonateform (se note om sonateform i programbog 2011 side 54). Strygernes "heroiske" hovedtema, der melodisk bygger på akkordbrydninger, udfolder sig på baggrund af klaverbassens punkterede rytme, som bliver et bærende element i satsen. Sidetemaet er hovedtemaets udtryksmæssige modpol; det præsenteres i celloen og akkompagneres af klaverets trioler – et bedårende eksempel på Schuberts talent for at komponere bredt syngende temaer.

Anden sats, *Andante un poco mosso*, er lyrisk strømmende. Satsen viser Schuberts harmoniske fantasi og hans udtømmelige melodiske evne. Tredje sats er en robust *Scherzo* med trio. Satsens fremdrift bestemmes ikke mindst ved det gennemførte staccatoanlæg og det raffinerede motiviske spil mellem stemmerne. Her udfolder Schubert et kontrapunktisk niveau, som er bemærkelsesværdigt. Det er i den forbindelse et bevægende paradoks, at Schubert 14 dage før sin død søgte undervisning i kontrapunkt, en disciplin i musikkuddannelsen, der omfatter teknikken eller kunsten at kombinere to eller flere samtidigt klingende linjer, der skal være melodisk og rytmisk uafhængige af hinanden.

Finalen er en overstrømmende *Rondo. Allegro vivace*, hvis livsglade og udadvendte præg står i tankevækkende og dyb kontrast til den håbløshed og pessimisme, der præger sangkredsen *Winterreise* fra samme år.

THY-MORS HF OG VUC, 7700 THISTED

SØNDAG DEN 19. AUGUST KL. 19.30

Bedřich Smetana (1824-84)

Trio i g-mol op. 15 (1855)
for violin, cello og klaver

Moderato assai
Allegro, ma non agitato
Finale: Presto

violin: Marie-Claudine Papadopoulou
cello: Alexandre Vay
klaver: Daniel Blumenthal

Mieczyslaw Weinberg (1919-96)

Trio op. 127 (1979)
for fløjte, bratsch og klaver

I fjerdedel = 63
II fjerdedel = 48
III punkteret fjerdedel = 92
Tempi angivet i metronomtallet (dvs. slag pr. minut)

fløjte: Craig Goodman
bratsch: Máté Szücs
klaver: Daniel Blumenthal

Ib Nørholm (f. 1931)

Festina lente – en picareske (2010)
for bratsch og klaver

bratsch: Máté Szücs
klaver: Daniel Blumenthal

Antonín Dvořák (1841-1904)

Kvartet i Es-dur op. 87 (1889)
for violin, bratsch, cello og klaver

Allegro con fuoco
Lento
Allegro moderato, grazioso
Finale: Allegro ma non troppo

violin: Peter Clark
bratsch: Matan Gilitchensky
cello: Carl-Oscar Østerlind
klaver: Daniel Blumenthal

--- Pause ---

Den tjekkiske komponist og dirigent, **Bedřich Smetana** (1824-84), skabte den tjekkiske nationalstil, især inden for operaen. Tidligt musikalsk udviklet, bl.a. som pianist, kom han 1843 til Prag, hvor han 1848 åbnede en musikskole. 1856-61 virkede han i Göteborg som kunstnerisk leder af Det Filharmoniske Selskab, og 1866 blev han kapelmester ved den nye nationale operascene i Prag. Her fik han samme år den kendteste af sine i alt otte operaer opført, *Den solgte brud*, der blev kåret som tjekkisk nationalopera, og to år senere den Wagnerinspirerede *Dalibor*, som fra nationalistisk side blev hårdt angrebet for sin tysk-romantiske stil og sin "efterligning" af Richard Wagner. I 1874 måtte Smetana opgive kapelmesterposten på grund af total døvhed, hvis oprindelse i en syfilis førte til hans død som 60-årig på et sindssygehospital.

Bedřich Smetanas alsidige produktion omfatter kor-, klaver- og orkestermusik, deriblandt de seks store symfoniske digte *Mit fædreland* (1874-79) inspireret af Bøhmens natur, sagn og historie, med anden del, *Moldau* (1874), som hans populæreste værk. Hans selvbiografiske strygekvartet *Fra mit liv* (1876) er musiklitteraturens første programatiske kammermusikværk. I sin musik citerer Smetana sjældent sit lands folkeviser direkte, men

lader sig i stedet inspirere af de tjekkiske melodiers stil og udtryk. Til gengæld anvender han rytmerne i de folkelige danse, især i *polka* (2/4-takt) og *furiant* (3/4-takt). Hans operaer var grundlaget for senere tjekkisk musikdramatik, men kun *Den solgte brud* fik international udbredelse.

Bedřich Smetana (1824-84) blev ramt af det værst tænkelige handicap for en komponist: Som 50-årig mistede han hørelsen, men i lighed med Beethoven, der også blev fuldstændig døv, fortsatte han med at komponere. Litografi af unavngiven kunstner.

Smetanas kammermusikalske produktion begrænser sig til kun to strygekvartetter og den klavertrio op. 15 i g-mol, der står på årets program. Klavertrioen op. 15 er fra 1855, og den er skrevet under indtryk

af hans kun 4 1/2 årige datters død. I trioeren giver Smetana udtryk for sin smerte og sorg over dødsfaldet. Samtidig viser trioeren, hvor stærkt et indtryk Schumanns musik har gjort på den 31-årige komponist.

Tematikken er slavisk farvet i sin mørke udtryksfyldte og sit ofte improvisatoriske præg. Dette kendetegner ikke mindst første sats, *Moderato assai*. Her indleder violinen med en solistisk melodi – en udtryksfuld klagesang. Den videre udvikling svinger mellem det oprevne og det elegiske. Celloens sidetema er den lille piges yndlingsmelodi.

Anden sats, *Allegro, ma non agitato*, er en ejendommelig scherzo i g-mol. På schumannsk vis er scherzoen forsynet med to trioer; den første er langsom (*andante*) med et lyrisk og folkeviseagtigt præg; den anden er et mere patetisk *maestoso*-afsnit.

Smetanas romantisk prægede hang til individuel formgivning præger også tredje sats, *Finale: Presto*. Den udvikler sig i en stadig vekslen mellem et lidenskabeligt og et mere lyrisk dvælende udtryk. Hovedtemaet selv undergår flere forandringer for hen mod slutningen at klinge som en sørgemarch for den døde pige – *Grave, quasi marcia*.

Den polsk-russiske komponist og pianist **Mieczyslaw Weinberg** (1919-96) blev født i Warszawa af jødiske forældre. Hans far var musiker og komponist. Som 10-årig optrådte Mieczyslaw Weinberg første gang som pianist og dirigent, og to år senere blev han optaget på byens konservatorium med klaver som hovedfag. Efter otte års studier debuterede han i 1939. Da tyskerne angreb Polen den 1. september samme år, iværksatte de straks en nådesløs jagt på polske jøder og intellektuelle. Weinberg undgik arrestation ved at flygte mod øst, til Hviderusland, medens begge forældre og en søster blev fanget og senere dræbt af tyskerne. På konservatoriet i Hvideruslands hovedstad Minsk studerede Weinberg komposition hos Vassily Zolotary, der var elev af Rimskij-Korsakov. Den 22. juni 1941, dagen efter Weinbergs afsluttende eksamen, angreb tyskerne Sovjetunionen, og igen måtte Weinberg flygte mod øst, denne gang til Tashkent, hovedstaden i Uzbekistan. Her ernærede han sig som operainstruktør og ved at komponere værker for scenen.

Dmitrij Sjostakovitj hørte om Weinbergs usædvanlige talent, og da han havde læst partituret til hans første symfoni, udvirkede han, at Weinberg i 1943 kunne flytte til Moskva med sin kone. Her boede

han indtil sin død i 1996. I Moskva blev Weinberg og Sjostakovitj nære venner. Weinberg nærede dyb respekt for sin ældre kollega, som han betragtede som mentor og forbillede. I Moskva arbejdede Weinberg freelance som komponist, ligesom han var efterspurgt som klaversolist.

Som andre skabende kunstnere var Weinberg underlagt Stalin-diktaturets krav om "socialistisk realisme"; det vil sige, at litteratur, skuespil, poesi og musik skulle tjene opbygningen af det kollektive socialistiske samfund ved at prise det almene på bekostning af det individuelle. Dertil bidrog komponisterne med metervis af folkloreduftende hyldestkantater og programsymfonier i neo-klassisk stil.

Selv om Weinberg ikke blev udsat for nogen særlig hård, personlig kritik, var nogle af hans værker at finde på listen over forbudte kompositioner sammen med musik af Sjostakovitj, Prokofiev og andre store kolleger. Af den grund var koncertarrangørerne i Sovjetstaten tilbageholdende med at programsætte hans værker. Weinberg måtte derfor – ligesom Gubaidulina og Schnittke – tjene til føden ved at komponere scene- og filmmusik.

Den 6. februar 1953 blev Weinberg arresteret af Stalins hemmelige politi. Årsagen var hans kones bekendtskab med forsvareren for den gruppe jødiske læger, som Stalin anklagede for at stå bag en række dødsfald blandt hans nærmeste rådgivere. Stalins død den 5. marts 1953 reddede Weinberg for retssag, deportation eller henrettelse.

Mieczyslaw Weinberg (1919-96)

Weinberg var uhyre produktiv, og hans værkliste omfatter 150 opusnumre heriblandt 26 symfonier, 17 strygekvartetter, 28 sonater for forskellige instrumenter foruden værker for soloinstrumenter og vokalmusik; dertil kommer talrige værker

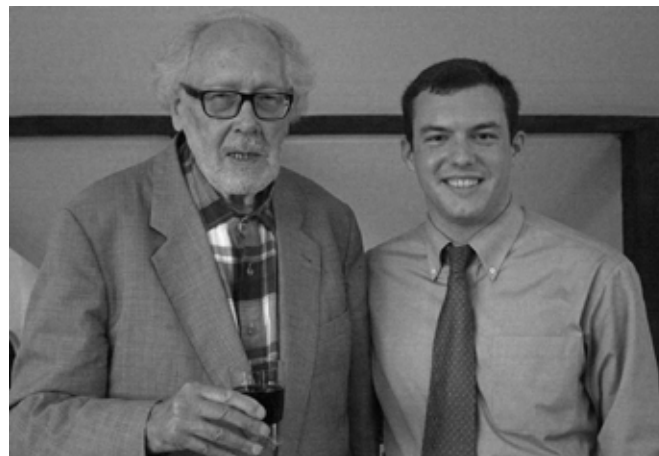

uden opusnumre skrevet til film, teater eller radiospil. Om sin musik sagde Weinberg: *Mange af mine værker beskæftiger sig med krigens tema. Det er ikke mit eget valg, men er bestemt af mine livserfaringer og mine slægtnings tragiske skæbne. Det er min moralske pligt at skrive om krigen – om de rædsler, som menneskeheden gennemlevede i vort århundrede.*

Weinberg komponerede sin trio for fløjte, bratsch og klaver op. 127 i 1979. Første sats (*fjerdedel = 63*), hvis karakter er ejendommelig indadvendt og lyttende, indledes med et markant 4-tonemotiv, der satsen igennem udvikles og varieres i dialog mellem bratsch og fløjte afbrudt af klaverets indskudte passageværk.

Den langsomme anden sats (*fjerdedel = 48*) ligger i udtryksmæssig forlængelse af den første. Satsen indledes af bratschen, der med sordin (dæmper) spiller en sørgmodig melodi. Den munder ud i fløjtes spil med "Flatterzunge", det vil sige, at fløjten anblæses med rullende tungespids, så der fremkommer en slags vibrato. Klaveret ledsager med hurtige repetitioner på samme toner. Satsen bearbejder og udvikler bratschens indledende melodi i et klangligt forfinet forløb, der munder ud i stilhed.

Den hurtige og energiske tredje sats (*punkteret fjerdedel = 92*) kontrasterer til de to foregående ved sit præg af udadvendt fremdrift. Den sættes i gang af bratschens trinvis melodi på tre toner, der spænder over en stor tert. Satsen bygges op af lignende motiver med tætliggende toner, der mod slutningen kulminerer i et virtuost spil domineret af fløjtes triller i instrumentets højeste register.

Ib Nørholm (f. 1931) sammen med den amerikanske pianist Patrick Kreeger på Bakkegården den 16. august 2011

Den danske komponist og organist **Ib Nørholm** (f. 1931) var fra 1981 til 2001 professor i komposition på Det Kongelige Danske Musikkonservatorium i København. I 2009 modtog Ib Nørholm sammen med violinisten Serguei Azizjan og komponisten Anders Brødsgaard den prestigefyldte Carl Nielsen-pris. Ib Nørholm regnes for en af vor tids betydeligste danske komponister. Hans symfonier er det vigtigste bidrag til genren siden Carl Nielsen og Holmboe, og hans vokalværker – for såvel kor som solostemmer – er stærke og personlige vidnesbyrd om hans forankring i dansk sangtradition.

Indtil 1959 var han anerkendt som viderefører af traditionen fra Carl Nielsen og læreren Vagn Holmboe; men efter mødet med den europæiske modernisme i Rom og Köln 1959–60 og med Fluxusfestivalen i København 1962 udforskede han forskellige traditionsoverskridende teknikker, fra serialisme i den første klavertrio op. 22 (med tilnavnet *Tabeltrio*, 1959, opført på Thy

Kammermusikfestival 2009) til brug af ikke-musikalske virkemidler i en slags instrumentalt teater (*Direction: inconnue* 1962-64). Siden har Nørholms udvikling – ikke mindst gennem hans operaer og indtil nu 12 symfonier – været en storstilet afsøgning af udtryksmuligheder.

Om *Festina lente* – en picareske for bratsch og klaver, der står på årets program, fortæller komponisten:

Festina lente (Skynd dig langsomt) er et udtryk, som er tillagt kejser Augustus. Her bruger jeg det som betegnelse for det forhold i musikken, at man godt kan spille mange noder på kort tid og dog opfatte tempoet som langsomt, nemlig hvis grundpuls (angivet i metronomtallet) er langsom, ligesom man med få noder kan skabe et indtryk af travlhed, hvis grundpuls er hurtig. I sit forløb spiller musikken på diverse stadier mellem disse to ydertilstande.

Betegnelsen en picareske henviser til en litterær genre, hvor personer (motiverne) gennemløber en reel eller imaginær rejse (eksempler: *Pickwick-papers*, *Maryats romaner*). Flere temaer anvendes, nogle er nye; andre kan identificeres som variationer af de foregående. Til sidst slutter rejsen, og

musikken vender tilbage til sit udgangspunkt i modsat retning. Begyndelsen spillet bagfra.

Den 27-årige Antonín Dvořák (1841-1904)

Den tjekkiske komponist og dirigent **Antonín Dvořák** (1841-1904) indledte sit professionelle virke i 1866 som bratschist i det tjekkiske nationalteaters orkester. I 1873 opgav han sin orkesterplads for at få tid til at komponere. Det fik afgørende betydning for ham, at han i 1874 med sin 3. symfoni i Es-dur vandt det østrigske statsstipendium, og at

Johannes Brahms, medlem af juryen og en af Dvořáks varmeste fortalere, derefter sørgede for, at hans værker blev udgivet.

Dvořák blev hurtigt internationalt anerkendt som komponist og dirigent – ikke mindst i England, hvor hans *Stabat mater* i 1884 fik en begejstret modtagelse. I de følgende år besøgte han England ni gange, og i 1891 blev han æresdoktor i Cambridge. Samme år udnævntes han til professor i komposition ved konservatoriet i Prag. I 1892 blev Dvořák headhunted til posten som direktør for National Conservatory of Music i New York, hvor han indtil 1895 opholdt sig i to perioder. I begyndelsen af 1893 komponerede han i USA sit populæreste orkesterværk, symfonien *Fra den nye verden*, efterfulgt af strygekvartetten i F-dur og strygekvintetten i Es-dur, begge betegnet *Den amerikanske*. I 1901 blev han udnævnt til direktør ved konservatoriet i Prag.

Antonín Dvořák var – som Smetana før ham og Janáček efter – sin generations førende repræsentant for den tjekkiske nationalromantik. Hovedværker er i så henseende hans *Slaviske danse* og *Slaviske rapsodier* for orkester, begge fra 1878. Men derudover hører man rundt om

i hans øvrige omfattende produktion tydelige påvirkninger fra den nationale folkemusik. I hans ni symfonier eller i de mange kammermusikværker på klassisk grund (han var en stor kender og beundrer af Mozart, Beethoven og Schubert) kan f.eks. slaviske danserytmer være inspirationskilde, eller der kan være en særlig slavisk "tone" i temaerne. Udover de ni symfonier, der placerer ham side om side med Brahms og Bruckner, komponerede Dvořák 10 operaer, hvoraf *Rusalka* fra 1901 blev den mest populære tjekkiske opera næst efter Smetanas *Den solgte brud* fra 1866. Så meget mere pinte det Dvořák, at hans sidste opera *Armida* faldt igennem ved premieren i 1904. Han måtte forlade uropførelsen på grund af et ildebefindende og døde af en hjerneblødning fem uger senere.

Listen over Dvořáks kammermusikværker omfatter ikke færre end 14 strygekvartetter, tre strygekvintetter, en strygeseks-tet, en klaverkvintet, to klaverkvartetter og fire klavertrioer foruden solokoncerter for violin, cello og klaver.

Det er den 2. klaverkvartet i Es-dur op. 87, der står på årets program. Dvořák komponerede klaverkvartetten på et tidspunkt, hvor han nedtonede sin interesse for klassiske modeller for til gengæld at

lade sig inspirere af elementer fra den tjekkiske folkemusik.

Den sonateformede, *Allegro con fuoco*, klinger med ægte dvořáksk temperament. Strygernes magtfulde, unisone motiv, der siden besvares af klaveret, får motto-agtig karakter, fordi et lignende unisont motiv indleder fjerde sats. Det lyrisk syngende sidetema præsenteres af bratschen.

Den langsomme anden sats (*Lento*) er på rapsodisk vis formet som fem forskellige tematiske afsnit, der alle gentages med ændret instrumentation. Som helhed er satsen neddæmpet og indadventd (instrumenterne spiller *piano* og gør sig gældende på skift); dog kontrasterer det fjerde temaafsnit i *fortissimo*. Dette afsnit forberedes ved voldsomme, kromatisk nedadgående skalaløb i klaveret. I anden dels gentagelse er de kromatiske skalaløb lagt i strygerne.

Den yndefulde tredje sats, *Allegro moderato, grazioso*, er tredelt i formen scherzo – trio – scherzo og indeholder folkedanse, forskellige i rytme og tempo, fra vals (scherzoen) til galop (trioen). Scherzoens andet tema indeholder melodiske vendinger, der er lånt fra zigeuner-musikken (som for eksempel den forstør-

rede sekund *fis* – *es* i klaverets nedadgående temabegyndelse: *g* – *fis* – *es* – *d*). Hertil kontrasterer triodelen med en overstadig rytmisk udfoldelse i konflikten mellem strygernes punkterede rytmer og klaverets gennemførte trioler. Herlig musik!

Den fjerde sats, *Finale: Allegro ma non troppo*, er – som første sats – brillant og ildfuld. Her afløser en mangfoldighed af syngende temaer hinanden, og her udfolder stemmerne et fortættet, dramatisk motivarbejde vekslende med solistiske indslag i det sarteste piano. Satsen stiller høje tekniske krav til de fire musikere.

MUSIKVÆRKET, 7900 NYKØBING

TIRSDAG DEN 21. AUGUST KL. 19.30

Igor Stravinsky (1882-1971)
Suite italienne (1933)
 arrangeret af Igor Stravinsky og Gregor
 Piatigorsky efter balletten *Pulcinella*
 for cello og klaver

Introduzione
 Serenata
 Aria
 Tarantella
 Menuetto e Finale

cello: Morten Zeuthen
 klaver: Rima Khatchaturian

Programnote, se side 22

Sofia Gubaidulina (f. 1931)
 Kvintet (1957)
 for 2 violiner, bratsch, cello og klaver

Allegro
 Andante marciale
 Larghetto sensibile
 Presto

violin 1: Ivana Jašová
 violin 2: Elisabeth Zeuthen Schneider
 bratsch: Bernadett Kis
 cello: Samsun van Loon
 klaver: Rima Khatchaturian

Programnote, se side 24

Per Nørgård (f. 1932)
Diptychon op. 11 (1954)
 for violin og klaver

Adagio con affetto
 Presto, molto leggiero

violin: Elisabeth Zeuthen Schneider
 klaver: Rima Khatchaturian

Programnote, se side 25

--- Pause ---

Franz Schubert (1797-1828)
 Trio i B-dur D 898 (1827)
 for violin, cello og klaver

Allegro moderato
 Andante un poco mosso
 Scherzo: Allegro
 Rondo. Allegro vivace

violin: Jing Qiao
 cello: Morten Zeuthen
 klaver: Rima Khatchaturian

Programnote, se side 26

Musikværket

UTZON CENTER, 9000 AALBORG

TIRSDAG DEN 21. AUGUST KL. 19.30

Carl Nielsen (1865-1931)

Serenata in vano (1914)

for klarinet, fagot, horn, cello og kontrabas

klarinet: Benjamin Mitchell
fagot: Yeh-Chi Wang
horn: Stacie Mickens
cello: Ella Rundle
kontrabas: Ander Cabello

Programnote, se side 10

Franz Schubert (1797-1828)

Introduktion, tema og 7 variationer i e-mol, D 802 (1824)

over lieden *Trockne Blumen* fra sangkredsen *Die schöne Müllerin*

for fløjte og klaver

fløjte: Craig Goodman
klaver: Daniel Blumenthal

Programnote, se side 10

Poul Ruders (f. 1949)

Vox in Rama (1983)

for klarinet, forstærket violin og klaver

klarinet: Benjamin Mitchell
violin: Suyeon Kang
klaver: Daniel Blumenthal

Programnote, se side 10

--- Pause ---

Franz Schubert (1797-1828)

Kvintet i A-dur D 667, *Die Forelle* (1819)

for violin, bratsch, cello, kontrabas og klaver

Allegro vivace
Andante
Scherzo: Presto
Tema med variationer: Andantino
Finale: Allegro giusto

violin: Suyeon Kang
bratsch: Lucia Ortiz Saúco
cello: Ella Rundle
kontrabas: Ander Cabello
klaver: Daniel Blumenthal

Programnote, se side 11

KLITMØLLER KIRKE, 7700 THISTED

ONSDAG DEN 22. AUGUST KL. 19.30

Ludwig van Beethoven (1770-1827)

Trio i c-mol op. 9 nr. 3 (1798)

for violin, bratsch og cello

Allegro con spirito

Adagio con espressione

Scherzo, allegro molto e vivace

Finale, presto

violin: Elisabeth Zeuthen Schneider

bratsch: Matan Gilitchensky

cello: Alexandre Vay

Programnote, se side 17

Franz Schubert (1797-1828)

Kvintet i C-dur D 956 (1828)

for 2 violiner, bratsch og 2 celli

Allegro ma non troppo

Adagio

Scherzo: Presto. Trio: Andante sostenuto

Allegretto

violin 1: Marie-Claudine Papadopoulou

violin 2: Ivana Jašová

bratsch: Lucia Ortiz Saúco

cello 1: Carl-Oscar Østerlind

cello 2: Morten Zeuthen

Programnote, se side 19

Per Nørgård (f. 1932)

Pastorale fra Babettes Gæstebud (1986)

for violin, bratsch og cello

violin: Elisabeth Zeuthen Schneider

bratsch: Matan Gilitchensky

cello: Alexandre Vay

Programnote, se side 18

--- Pause ---

Klitmøller Kirke

VIBORG MUSIKSAL

ONSDAG DEN 22. AUGUST KL. 19.30

Bent Sørensen (f. 1958)

Schattenlinie (2005-10)

for klarinet, bratsch og klaver

Mondnacht
Wasserflüsse
Im Schaum
Kirchgarten
Wiegenlied

klarinet: Benjamin Mitchell
bratsch: Bernadett Kis
klaver: Daniel Blumenthal

Johannes Brahms (1833-97)

Trio i Es-dur op. 40 (1865)

for horn, violin og klaver

Andante
Scherzo (Allegro)
Adagio mesto
Allegro con brio

horn: Stacie Mickens
violin: Peter Clark
klaver: Daniel Blumenthal

--- Pause ---

Mikhail Glinka (1804-57)

Trio pathétique i d-mol (1832)

for klarinet, fagot og klaver

Allegro moderato
Scherzo: Vivacissimo
Largo
Allegro con spirito

klarinet: Benjamin Mitchell
fagot: Yeh-Chi Wang
klaver: Rima Khatchaturian

Gabriel Fauré (1845-1924)

Kvartet i g-mol op. 45 (1886)

for violin, bratsch, cello og klaver

Allegro: Molto moderato
Scherzo: Allegro molto
Adagio non troppo
Allegro molto

violin: Peter Clark
bratsch: Bernadett Kis
cello: Ella Rundle
klaver: Rima Khatchaturian

Viborg Musiksal

Bent Sørensen

Musikforlaget Wilhelm Hansens hjemmeside præsenterer komponisten **Bent Sørensen** (f. 1958):

Det minder mig om noget, jeg aldrig har hørt! *Sådan reagerede den norske kom-*

ponist Arne Nordheim spontant på et værk af Bent Sørensen. Og det er svært at forestille sig et mere snurrigt rammende udtryk for det dobbeltbundede, ofte næsten paradoksale udtryksklima i musikken af denne egenartede komponist, der utvivlsomt er den betydeligste i sin danske generation ...

Bent Sørensen er født i 1958; han har modtaget undervisning af blandt andre Per Nørgård og Ib Nørholm. Hans klangfantasi og tekniske formåen har været lovprist, lige siden han for alvor brød igennem i midten af 80'erne med den første strygekvartet Alman (1984) ...

Violinkoncerten Sterbende Gärten (1993), der er en koncert i den store tradition, dramatisk besværgende, yndefuld, vemodig og vild, er sammen med symfonien (1996) og klaverkoncerten La Notte (1998) omgivet af flere større ensembleværker for meget forskellige besætninger, bl.a. den forunderlige lille koncert Birds and Bells for basun og 14 instrumenter (1995) komponeret til basunisten og dirigenten Christian Lindberg.

I det nye årtusind har Bent Sørensens musik for alvor opnået international opmærksomhed. Dels med det flerårige samarbejde med Bergen Festspillene, der

udmøntede sig i orkesterværket Exit Music (2007) og Sounds Like You (2008), dels den anden klaverkoncert La Mattina (2009) skrevet til pianisten Leif Ove Andsnes – for slet ikke at tale om Tunnels de Lumière (2010) til det franske Ensemble Intercontemporain.

Bent Sørensen, der fra 2002 til 2011 var professor i komposition ved Det Kgl. Danske Musikkonservatorium, modtog Nordisk Råds Musikpris i 1995 for violinkoncerten *Sterbende Gärten* og i 1999 Wilhelm Hansens komponistpris.

Bent Sørensens trio for klarinet, bratsch og klaver, *Schattenlinie (Skyggelinie)*, er komponeret til den norske pianist Leif Ove Andsnes og hans Risør Kammermusikfestival – med én sats om året fra 2005 til 2010. Efter den samlede uropførelse i 2010 har Andsnes og hans trio haft værket på deres koncertprogrammer i Tyskland, England og USA.

I *Schattenlinie* samler de fem korte satser sig til en sart og klangligt glitrende helhed. Første sats, *Mondnacht*, er en forfinet bagatel, der i klaveret anslår drømmeagtige brudstykker af et romantisk genrebillede i vuggende, tredelt takt. I anden sats, *Wasserflüsse*, fascinerer de skiftende, rytmiske mønstre.

I tredje sats, *Im Schaum*, vokser motiverne ind i hinanden som bobler, der støder sammen. Udtrykket i fjerde sats, *Kirchgarten*, er præget af lysende flageolettoner, slag på instrumenterne og hvisken. Med sidste sats, *Wiegenlied*, er vi tilbage i den stemningsverden, som blev anslået i første sats. Med sine blidt vuggende 6/8-rytmer bringes Johannes Brahms' lied af samme navn i erindring.

Johannes Brahms (1833-97) blev født i Hamburg i små kår. Faderen var balmusiker og blev senere kontrabassister i byorkestret. Fra sit syvende år fik Brahms regelmæssig undervisning i klaver, senere også i teori og komposition. I 1848 – som 15-årig – trådte han offentligt frem som pianist. Det fik stor betydning for Brahms, at han som 21-årig mødte den ungarske violinist Eduard Reményi, der ikke blot turnerede med ham over hele Tyskland, men som også vakte hans interesse for ungarsk folkemusik. På koncertrejserne mødte Brahms mange fremtrædende musikere og komponister, i Weimar Franz Liszt, hvis musik han ikke brød sig om, og i Düsseldorf Robert og Clara Schumann.

Robert Schumann var begejstret. I *Neue Zeitschrift für Musik* hilste han Brahms som *den unge ørn*, der med sit geni ville skabe fornyelse i tysk musikliv. På den måde blev Brahms kendt; hans værker blev udgivet, og han kunne på længere sigt hellige sig sin virksomhed som komponist.

Johannes Brahms efterlod sig 24 stort anlagte kammermusikværker, heraf 17 med klaver. I hans samlede produktion har kammermusikken derfor samme vægt som de fire symfonier, de to klaverkoncerter og violinkoncerten, klavermusikken og liederne.

Blandt kammermusikken med klaver indtager de fem trioeer en central plads, tre med den traditionelle besætning violin, cello og klaver og to, i hvilke Brahms til klaveret og et strygeinstrument føjer et blæseinstrument. I det tidligste af disse værker, op. 40 fra 1865, føjer Brahms til klaveret og violinen et horn – i det seneste, op. 114 fra 1891, føjer Brahms til klaveret og celloen en klarinet. Det er horntrioen op. 40, der står på årets program.

Horntrioen er det eneste af Brahms' instrumentalværker, der begynder med en langsom sats – og det eneste værk, hvis førstesats ikke er i sonateform (herom senere). I stedet for den "klassiske" satsfølge: hurtig sonatesats, langsom sats (andante), menuet/scherzo og hurtig finalesats, anvender Brahms her den satsfølge, som kendes fra baroktidens kirkesonate: langsom-hurtig-langsom-hurtig.

Johannes Brahms (1833-97) levede sparsommeligt og indtog sine måltider på kroen *Zum roten Igel*, wienermusikernes foretrukne sted. (Kilde: Jørgen Mortensen, *10 klassikere. Interaktiv musikformidling* 2007)

Første sats er en lyrisk dvælende *Andante* i 2/4-takt. Det enkle og udtryksfulde tema præsenteres af violinen (*dolce espressivo*) og overtages efter otte takter af hornet. En vemodig stemning er slået an (A), og den brydes først i t. 76, hvor et mere livligt tema i 9/8-takt (*poco più animato*) præsenteres af violinen (B). Som helhed udvikler første sats sig i et fint afvejet vekselspil mellem disse kontrasterende temaflader (A-B-A-B-A), hvor klaveret i forhold til violin og horn spiller en ledsagende rolle.

Anden sats er en livlig *Scherzo* i 3/4-takt, hvis robuste tema spilles af klaveret i oktaver. På temaets dynamiske kulminationspunkt i t. 13 indfører Brahms en for ham typisk hemiol-virkning, dvs. en todelt rytmedannelse i den tredelte grundrytme, som forøger den musikalske spænding på kulminationspunktet. Den lyriske triodel præges af yndefulde melodier i parallelle sekster.

Tredje sats er en mørktfarvet og meget udtryksfuld *Adagio mesto* (*Langsomt og sørgmodigt*). Flere kommentatorer antager, at Brahms komponerede denne gribende sats under indtryk af moderens død i Hamburg.

En vældig kontrast hertil danner den opstemte og energisk fremstormende *Allegro con brio*-finale i sonateform. Af fin naturpoetisk virkning er de "kaldende" hornmotiver, der – i forbindelse med en pludselig neddæmpning – lyder inden den forkortede reprise.

Den russiske komponist **Mikhail Glinka** (1804-57) bærer tilnavnet "den russiske musiks fader". Trods de stærke impulser, han modtog fra sine rejser i Vesten, lykkedes det ham at dæmme op for den altdominerende vestlige indflydelse på russisk musik. I sine bestræbelser på at skabe et musikalsk sprog, der var i overensstemmelse med hans hjemlands folkemusik, blev han et ideal for senere russiske komponister.

Glinka var søn af en velhavende godsejer. Som barn var han skrøbelig og levede derfor en overbeskyttet tilværelse. Fra 1817 fulgte en periode med frie studier i Sankt Petersborg, hvor han blandt andet fik enkelte klaverlektioner hos den irske berømt for sine lyriske nocturner for klaver. I 1830 rejste Glinka til Milano, hvor han i de følgende tre år var lidenskabeligt optaget af italiensk opera.

Egentlig systematisk undervisning fik han først, da han 1833-34 boede i Berlin.

Mikhail Glinka (1803-57)

Da han vendte tilbage til Rusland, blev disse påvirkninger skelsættende, men især vedkendte han sig nu sine russiske rødder. Det førte til hans egentlige gennembrud som russisk komponist med operaerne *Livet for zaren* og *Ruslan og Ludmilla*.

I henseende til såvel melodi og rytme som harmonisering og instrumentation blev disse operaer inspirerende for de følgende generationer af russiske komponister, blandt andre Rimskij-Korsakov og Stravinsky. Udover de to operaer komponerede Glinka fem orkesterværker,

heriblandt en symfoni (1824) og orkesterfantasien over to russiske folkemelodier, *Kamarinskaja* (1848). Desuden tæller værklisterne kammermusik (hans *Grand Sextet* i Es-dur blev opført på Thy Kammermusikfestival i 2009), værker for klaver og en del klaverledsagede sange, der viste vejen for en senere selvstændig russisk liedtradition. Glinka er den første russiske komponist, der blev anerkendt i Vesteuropa.

Glinka komponerede *Trio pathétique* i Milano 1832. Komponisten giver forskellige forklaringer på titlen *pathétique*, som på fransk betyder højtidelig eller gribende; dels, at trioen skulle være komponeret under indtryk af hans dårlige helbred (Glinka led gennem hele sit voksne liv af sygelig ængstelse for sit helbred), dels under indtryk af en ulykkelig kærlighedsoplevelse. Hvorom alting er: Kun trioens toneart d-mol og den stormende, deklamatoriske indledning til første sats, *Allegro moderato*, lever op til titlen, medens værkets udtryk som helhed snarere er inderligt, lidenskabeligt og – specielt for anden sats' vedkommende, en letløbende *Scherzo* – udpræget musikantisk. I den smukke, tredje sats, *Largo*, fornemmer man i temaernes lyrisk-syngende bredde inspirationen fra Bellinis og Donizettis

operakunst. Her er først klarinet og siden fagot melodiførende til klaverets akkompagnement. I satsens sidste del bringer klaverstemmens dekorative figurværk i det høje register John Field i erindring. Trioen slutter med en kort og dramatisk *Allegro con spirito*.

Værket, hvis stil er klassisk-romantisk i vesteuropæisk forstand, er endnu uden spor af den nationale, russiske tone, der senere prægede Glinkas gennembrudsværker. Der spilles uden ophold mellem de tre første satser (*attaca*).

Den franske komponist, organist og pædagog **Gabriel Fauré** (1845-1924) blev allerede som 10-årig optaget på den kirkemusikalske uddannelse ved École Niedermeyer (École de musique religieuse et classique) i Paris, hvor Camille Saint-Saëns blev hans lærer. Efter 10 års studier virkede Fauré som organist, fra 1877 i Madeleinekirken i Paris. Samme år tiltrådte han stillingen som professor i komposition ved Pariserkonservatoriet, hvor han fra 1905-20 tillige var direktør. Som administrator og lærer gjorde Fauré en betydelig indsats i fransk musikliv. Blandt hans kendteste elever var Maurice Ravel og Nadia Boulanger.

Som komponist ligger hans største indsats på klaverets, sangens og kammermusikkens område. Af hans få orkesterværker høres stadig suiten *Pelléas et Mélisande*.

På grund af sit inderlige tonesprog og dæmpede udtryk regnes Faurés *Requiem* for et kirkemusikalsk hovedværk. Som helhed er Faurés musik kendetegnet ved melodisk skønhed og fantasi, og hans personligt prægede, meget raffinerede senromantiske harmonik peger i flere henseender mod Debussy og impressionismen.

Fauré, der regnes for den fornemste repræsentant for fransk romantisk kammermusik i tiden mellem César Franck og Claude Debussy, komponerede to klaverkvartetter. Den første i c-mol op. 15 fra 1879 blev opført på Thy Kammermusikfestival 2010. Den anden i g-mol op. 45 fra 1886 står på dette års program.

Hovedtemaet i første sats, *Allegro: Molto moderato*, er bredt udformet. Det spilles først enstemmigt i strygerne akkompagneret af hurtige, akkordbrydende klaverfigurationer, hvorefter det overtages af klaveret. Det er bratschen, der med fin klanglig og poetisk virkning præsenterer det lyriske sidetema. Som helhed er første sats, der er præget af et tæt motivisk arbejde, et fornemt eksempel på Faurés afdæmpede, men fint differentierede, senromantiske klangverden.

I anden sats, en sammenbidt *Scherzo: Allegro molto*, udløser strygernes pizzicato-akkorder et distinkt klavertema. Som helhed er satsen mørktfarvet og dramatisk på en måde, der bringer Brahms i erindring.

Tredje sats, *Adagio non troppo*, indledes med klaverets motiv, der klinger som dybe klokker. Hertil spiller bratschen en lyrisk melodi, der med sine vuggende 9/8-rytmer har karakter af en *barcarole* (af italiensk *barca*, båd; oprindelig en venetiansk gondolsang; i romantikken et kort instrumentalt stykke i et roligt, glidende tempo). Selv skriver Fauré: *I denne langsomme sats genkalder jeg lyden af de klokker, vi hørte, når vi om aftenen roede fra Cadirac over til Montgauzy, når vinden var i vest.*

Fjerde sats, *Allegro molto*, præges af store rytmiske og dynamiske kontraster. Det energiske hovedtema præsenteres enstemmigt af strygerne.

Gabriel Fauré (1845–1924) var elev af Camille Saint-Saëns i klaverspil og komposition. Uden at nå sin lærers virtuositet var han en fin fortolker af sine egne klaverværker, således som det er dokumenteret på pianolaruller indspillet i 1903–04. Via internet kan man høre Fauré spille sin *Pavane* op. 50 ved at søge faure, you tube. Den musikalske vignet under portrættet er fra hans *Barcarolle* nr. 1 i a-mol op. 26 fra 1880.

VESTERVIG KIRKE, 7770 VESTERVIG

TORSDAG DEN 23. AUGUST KL. 19.30

Arnold Schönberg (1874-1951)

Sekstet *Verklärte Nacht* op. 4 (1899)

for 2 violiner, 2 bratscher og 2 celli

violin 1: Marie-Claudine Papadopoulos

violin 2: Peter Clark

bratsch 1: Máté Szücs

bratsch 2: Matan Gilitchensky

cello 1: Carl-Oscar Østerlind

cello 2: Alexandre Vay

Johann Sebastian Bach (1685-1750)

Suite nr. 2 i d-mol BWV 1008 (1720)

for solocello

Prelude

Allemande

Courante

Sarabande

Menuet 1 og 2

Gigue

cello: Morten Zeuthen

--- Pause ---

Felix Mendelssohn Bartholdy (1809-47)

Oktet i Es-dur op. 20 (1825)

for 4 violiner, 2 bratscher og 2 celli

Allegro moderato ma con fuoco

Andante

Scherzo. Allegro leggierissimo

Presto

violin 1: Suyeon Kang

violin 2: Elisabeth Zeuthen Schneider

violin 3: Ivana Jašová

violin 4: Jing Qiao

bratsch 1: Lucia Ortiz Saúco

bratsch 2: Bernadett Kis

cello 1: Ella Rundle

cello 2: Samsun van Loon

Vestervig Kirke

Østrigeren **Arnold Schönberg** (1874–1951) regnes for en af sin tids største komponister; desuden var han en fremragende lærer. I årene op mod Første Verdenskrigs begyndelse 1914 underviste han privat i Wien. I Berlin (fra 1925) og USA (fra 1936) virkede han som konservatorie- og universitetsprofessor.

Blandt hans mange elever var to usædvanligt talentfulde: Anton Webern og Alban Berg (se billede på denne side). Mellem de tre meget forskellige personligheder opstod et frugtbart og livslangt venskab i et samarbejde, som er enestående i musikhistorien. Med afsæt i den romantiske tradition gennemlevede de – i tæt indbyrdes erfaringsudveksling – en udvikling, der over den atonale ekspressionisme omkring 1908 førte til tolvtoneteknikken i 1920'erne. Schönberg, Berg og Webern repræsenterer, hvad man kalder den *anden* wienerskole. Den første var Haydn, Mozart og Beethoven.

Da Schönberg første gang trådte frem for offentligheden i Wien omkring 1900, var der ikke meget i hans kompositioner, der pegede på nybrud og musikalsk revolution – eller på, at han skulle blive en af 1900-tallets mest respekterede og indflydelsesrige komponister. Ganske vist

blev hans værker som strygesekestetten *Verklärte Nacht* 1899, der står på årets program, og det symfoniske digt *Pelleas und Melisande* 1903 opfattet som vanskeligt tilgængelige og blev kritiseret derfor; men det skyldtes nok så meget wienerpublikummets urokkelige konservatisme. Man afviste konsekvent alt, som ikke faldt i borgerskabets smag. Her er det en vigtig pointe, at selv om flertallet af anmelderne følte sig stærkt forulempede af *Verklärte Nacht*, så følte Schönberg sig dengang og altid siden dybt forpligtet på den tyske tradition med Brahms, Wagner, Liszt og Richard Strauss som sine nærmeste forbilleder. Det er *den* store senromantiske tradition, han videreførte i *Verklärte Nacht* og *Pelleas und Melisande*, men vel at mærke skærpet i retning af en stadig mere polyfon og dissonansrig skrivemåde.

Strygesekestetten *Verklärte Nacht* er en kammermusikalsk tonedigtning, et stykke programmusik, der er inspireret af Richard Dehmels digt af samme navn. Den tyske digter Richard Dehmel levede fra 1863 til 1920.

Digtet forherliger et kærlighedsforhold mellem en gravid kvinde og hendes elsker, der accepterer, at det barn, hun venter, ikke er hans. Hård kost for tidens

borgerlige publikum! Værket, der forløber i én sats, blev uropført i Wien den 18. marts 1902 efter et idealistisk forarbejde af den ansete violinist Arnold Rosé (se billede og billedtekst på side 44).

Arnold Schönberg og hans mest berømte elever, Alban Berg (1885–1935) til højre og Anton Webern (1883–1945), fotografert omkring 1920.

I 1917 tilrettelagde Schönberg en version for strygeorkester, som siden har vundet langt større udbredelse end kammerversionen. Da Schönberg i 1934 emigrerede til USA, var *Verklärte Nacht* det eneste af hans værker, der kunne afsættes på det amerikanske marked. *Verklärte Nacht* følger udviklingen i Dehmels digt, hvis storform er påfaldende "musikalsk": Der er to hovedafsnit, kvindens og mandens monologer, der lidenskabeligt udmaler følelsesstilstande; de omgives af tre mindre stykker, der alle er naturbeskrivende: en indledning, et mellemstykke og en afsluttende koda. De tre mindre stykker, der indrammer hoveddelene, er let genkendelige: de åbnes hver gang af et "skridtmotiv" – et promenademotiv i form af en roligt gående, trinvis faldende bevægelse.

Efter den afdæmpede indledning følger første hovedafsnit, der skildrer kvindens sorgfulde tilståelse. Musikken hertil er kompleks og mørktfarvet. Forløbet, der udfylder halvdelen af den samlede spilletid (ca. 14 af i alt 28 minutter), stiger mod slutningen til en vældig kulmination.

Det rolige mellemstykke, der forbinder de to hovedafsnit, slutter i es-mol. Det følgende andet hovedafsnit begynder uden overgang i den lysere toneart D-dur.

I skildringen af mandens uforbeholdne accept og tilgivelse ændrer musikken fuldstændig karakter: *O sieh, wie klar das*

Weltall schimmert! Es ist ein Glanz um Alles her (Se, hvor klart universet lyser! Alt er omgivet af stråleglans).

Max Oppenheimer, Rosé-kvartetten

Forstærket med to musikere fra Wienerfilharmonikerne uropførte Rosé-kvartetten Schönbergs strygesekestet *Verklärte Nacht* (1902) og siden hans to første strygekvartetter (1907 og 1908). Den højt ansete violinist Arnold Rosé (1863-1946) stiftede kvartetten i 1882. Rosé, der var gift med Gustav Mahlers søster, var i 57 år koncertmester ved operaorkestret i Wien (1881-1938). Som jøde måtte han i 1938 flygte til England, hvor han døde i 1946.

Andet hovedafsnit, der for en stor del bearbejder de samme motiver som første hovedafsnit, men i et nyt lys, er en poetisk og ekstatiske tolkning af to menneskers vandring gennem den lyse nat. Værket slutter med en udstrakt koda.

Den tyske komponist **Johann Sebastian Bach** (1685-1750) bragte – sammen med Georg Friedrich Händel – baroktidens musik til et afsluttende højdepunkt ved midten af 1700-tallet. Efter forskellige ansættelser, bl.a. i Weimar, Arnstadt og Köthen, virkede Bach fra 1723 til sin død som kantor ved Thomaskirken i Leipzig.

Johann Sebastian Bachs produktion, som omfatter mere end 1000 værker i alle tidens genrer undtagen opera, placerer ham som en af musikhistoriens betydeligste komponister. Alligevel blev Bachs musik stort set glemt efter hans død; men ikke mindst Mendelssohns opførelse af *Matthæuspasjonen* i Berlin i 1829 førte til en opblussen af interessen for hans musik, som ikke er aftaget siden.

I årene 1717-23 var Johann Sebastian Bach ansat som kapelmester hos fyrst Leopold af Anhalt-Cöthen. Udover at lede

fyrstens orkester var han forpligtet til at komponere og opføre fest- og taffelmusik samt underholdnings- og kammermusik af enhver art. Hoffet var reformert, og der var derfor ingen anledning til at skrive

kirkemusik – end ikke for orgel; men til gengæld stammer en meget stor del af J.S. Bachs instrumentalmusik fra disse år, heriblandt de seks suiter for solocello. Af disse står nr. 2 i d-mol på årets program.

Tegning af Edward Rosenthal: *Morgensang hos familien Sebastian Bach*

Johann Sebastian Bach (1685-1750) giftede sig 1707 med sin kusine Maria Barbara Bach, som døde i 1719. To år senere giftede han sig med sangerinden Anna Magdalene Wülken, som blev sin mand en værdifuld støtte ved at renskrive mange af hans kompositioner, heriblandt de seks suiter for solocello. Med sine to koner fik Johann Sebastian Bach i alt 20 børn: 11 sønner og 9 døtre, hvoraf fire sønner blev kendte musikere og komponister: Wilhelm Friedemann Bach (1710-84), Carl Philipp Emanuel Bach (1714-88), Johann Christoph Friedrich Bach (1732-95) og Johann Christian Bach (1735-82).

Selv om Bach med stolthed berettede om sine musikalske børn, bygger tegningen fra 1870 på kunstnerens frie fantasi. I hvert fald passer børnenes aldersspredning ikke helt med virkeligheden.

Suite er betegnelsen for en rækkefølge af mindre satser, der danner en helhed. Suiten er musikhistoriens første rent instrumentale form, og ud fra den voksede alle andre: *divertimento*, *sonate*, *symfoni* etc. Suiten har sin oprindelse i 1500-tallet, hvor lutspillere fandt på at opføre forskellige af tidens populære modedanse efter hinanden – først parvist, senere flere som en cyklus. Som tiden gik, blev dansesatserne stadig mere stiliserede; men de oprindelige danses rytme og form blev bevaret. På Bachs tid havde satserne nået en sådan grad af stilisering, at de ikke længere var til at danse efter.

I 1700-tallets begyndelse indeholdt den traditionelle suite på tysk grund fire satser, der alle var todelte:

Allemande – en tysk dans i 4/4-takt med en udsmykket melodi
Courante – en let og livlig fransk dans; *courante* betyder flydende
Sarabande – en langsom, indadvendt og sørgmodig spansk dans
Gigue – en livlig engelsk sømandsdans i tredelt takt

Til disse såkaldte *stamsatser* føjer Bach i sine cellosuiter et kunstfærdigt *Praeludium* som første sats; og mellem *Sarabande* og *Gigue* endnu en lys og hurtig modedans. I de første to suiteer er det en *Menuet*, i de to følgende en *Bourree* og i de to sidste en *Gavotte*.

I 1700-tallets første årtier havde celloen knap frigjort sig fra sin funktion som akkompagnerende bas-instrument (*continuo*), før den 35-årige Johann Sebastian Bach med sine seks suiteer for solocello rejste milepæle i instrumentets repertoire. Hans intense udforskning af instrumentets muligheder kan følges gennem de seks suiteer, som gradvis udvider sig i alle retninger: de bliver stadig længere, teknisk mere krævende, strukturelt mere komplicerede og udtryksmæssigt stadig rigere. I virkeligheden

overskrider suiteerne nr. 5 og 6 instrumentets grænser (nr. 5 har stemt A-strengen en hel tone ned; nr. 6 er skrevet for en lille, femstrengt cello, *violoncello piccolo*, eller en stor, femstrengt bratsch, *viola pomposa*).

Solosuite nr. 2 i d-mol er den ene af to suiteer, som står i en moltoneart. Den anden er suite nr. 5 i c-mol. Som helhed er nr. 2 i d-mol mørktfarvet og dramatisk.

Første sats, *Prelude*, udvikler sig ud fra en enkel ide: en opadgående melodisk akkordbrydning efterfulgt af en trinvis nedgang. Dette enkle udgangspunkt videreføres og udvikles i stigende melodiske bølger af stadig større, mørktfarvet skønhed og svimlende kompleksitet.

De følgende satser viderefører og uddyber den udtryksverden, som blev åbnet med præludiet. Specielt fjerde sats, *Sarabande*, er bevægende – en stiliseret klagesang. I femte sats, den dobbelte menuet, udnytter Bach celloens muligheder for flerstemmig spil, ikke blot som melodi og akkompagnement, men også som egentlig polyfoni, hvor flere selvstændige stemmer klinger samtidigt. I forhold hertil kontrasterer den anden menuet ved at være gennemført énstemmig.

En virtuos, lidenskabelig og fremdriftspræget *Gigue* afslutter dette mesterværk.

Felix Mendelssohn Bartholdy (1809–47) var et musikalsk vidunderbarn. Opvokset i et velhavende borgerligt hjem i Berlin (faderen var bankier) fik Felix og hans fire år ældre søster Fanny de bedste betingelser for deres kunstneriske udvikling; ikke mindst blev de inspireret af de kulturpersonligheder, der jævnligt besøgte hjemmet. I 1825 forbløffede Felix Mendelssohn – 16 år gammel – det musikalske Europa med oktetten for strygere op. 20, der står på årets program. Det følgende år komponerede han et af romantikkens mest fuldendte værker, ouverturen til Shakespeares *En Skærsommernatsdrøm*.

Da Mendelssohns oktet blev trykt i 1832, foreskrev komponisten, at alle stemmer skulle spilles "symfonisk". Første og sidste sats udnytter da også den samlede besætnings fulde klanglige potentiale, medens anden og tredje sats i højere grad er kammermusikalsk lagt an.

Efter den bredt proportionerede første sats (*Allegro moderato ma con fuoco*), som udfylder næsten halvdelen af værkets samlede spilletid på ca. 33 minutter, følger en udtryksfuld *Andante*. To meget sangbare forløb, der i tempo og udtryk minder om den italienske *Siciliano* (langsom dans i tredelt takt), indrammer en mere livlig og sammensat midterdel.

I den berømte tredje sats (*Scherzo. Allegro leggierissimo*) hører vi den virtuost strømmende og gennemsigtigt instrumenterede, alfeagtige musik, som er så karakteristisk for Mendelssohn. Scherzoen er inspireret af Walpurgisnachts scenen fra første del af Goethes *Faust*, hvis slutning lyder:

*Wolkenzug und Nebelflor
Erhellen sich von oben;
Luft im Laub und Wind im Rohr,
Und Alles ist zerstoben.*

*Drivende skyer og tågeslør
Hvælver sig lysende over os;
En luftning i løvet, et vindpust i strået,
Og alt er vejret bort.*

Også musikken forsvinder som et vindpust – i første violinens opadgående skalabevægelse.

Finalens *Presto* er en eksplosion af energi; et perpetuum mobile i form af en dramatisk fuga, hvis fremstormende tema præsenteres af celloen for derefter at bevæge sig opad

i de øvrige strygere. Bemærkelsesværdigt er det, at Mendelssohn i sidste halvdel vender tilbage til Scherzoens musik, som fuldstændig brudfrit indgår i denne fabelagtige slutsats.

Komponisten og dirigenten Felix Mendelssohn Bartholdy (billedet) var begejstret for danskeren Niels W. Gade, hvis 1. symfoni i c-mol (*Paa Sjølunds fagre Sletter*) han uropførte med Gewandhausorkestret i Leipzig den 2. marts 1843. Dermed indledte Niels W. Gade en international karriere, som er blevet få danske komponister til del.

VORUPØR KIRKE, 7700 THISTED FREDAG DEN 24. AUGUST KL. 19.30

François Devienne (1759-1803)
Kvartet i C-dur op. 73 nr. 1 (1798)
for fagot, violin, bratsch og cello

Allegro spiritoso
Adagio cantabile
Rondo: Allegro moderato

fagot: Yeh-Chi Wang
violin: Suyeon Kang
bratsch: Máté Szücs
cello: Samsun van Loon

Programnote, se side 13

Vorupør Kirke

Alfred Schnittke (1934-98)
Hymn II (1974)
for cello og kontrabas

Adagio

cello: Samsun van Loon
kontrabas: Ander Cabello

Programnote, se side 13

--- Pause ---

Franz Schubert (1797-1828)
Oktet i F-dur D 803 (1824)
for klarinet, fagot, horn, 2 violiner, bratsch,
cello og kontrabas

Adagio – Allegro
Adagio
Allegro vivace – Trio
Andante: Tema med syv variationer
Menuetto: Allegretto
Andante molto – Allegro

klarinet: Benjamin Mitchell
fagot: Yeh-Chi Wang
horn: Stacie Mickens
violin 1: Jing Qiao
violin 2: Suyeon Kang
bratsch: Máté Szücs
cello: Samsun van Loon
kontrabas: Ander Cabello

Programnote, se side 15

THISTED MUSIKTEATER, 7700 THISTED

LØRDAG DEN 25. AUGUST KL. 15.00

Bent Sørensen (f. 1958)

Schattenlinie (2005-10)

for klarinet, bratsch og klaver

Mondnacht

Wasserflüsse

Im Schaum

Kirchgarten

Wiegenlied

klarinet: Benjamin Mitchell

bratsch: Bernadett Kis

klaver: Daniel Blumenthal

Programnote, se side 37

Johannes Brahms (1833-97)

Trio i Es-dur op. 40 (1865)

for horn, violin og klaver

Andante

Scherzo (Allegro)

Adagio mesto

Allegro con brio

horn: Stacie Mickens

violin: Peter Clark

klaver: Daniel Blumenthal

Programnote, se side 38

--- Pause ---

Mikhail Glinka (1804-57)

Trio pathétique i d-mol (1832)

for klarinet, fagot og klaver

Allegro moderato

Scherzo: Vivacissimo

Largo

Allegro con spirito

klarinet: Benjamin Mitchell

fagot: Yeh-Chi Wang

klaver: Rima Khatchaturian

Programnote, se side 39

Gabriel Fauré (1845-1924)

Kvartet i g-mol op. 45 (1886)

for violin, bratsch, cello og klaver

Allegro: Molto moderato

Scherzo: Allegro molto

Adagio non troppo

Allegro molto

violin: Peter Clark

bratsch: Bernadett Kis

cello: Ella Rundle

klaver: Rima Khatchaturian

Programnote, se side 40

BAKKEGAARDEN, 7742 VESLØS

LØRDAG DEN 25. AUGUST KL. 19.30

Bedřich Smetana (1824-84)

Trio i g-mol op. 15 (1855)
for violin, cello og klaver

Moderato assai
Allegro, ma non agitato
Finale: Presto

violin: Marie-Claudine Papadopoulos
cello: Alexandre Vay
klaver: Daniel Blumenthal

Programnote, se side 28

Mieczyslaw Weinberg (1919-96)

Trio op. 127 (1979)
for fløjte, bratsch og klaver

I fjerdedel = 63
II fjerdedel = 48
III punkteret fjerdedel = 92
Tempi angivet i metronomtallet (dvs. slag pr. minut)

fløjte: Craig Goodman
bratsch: Máté Szücs
klaver: Daniel Blumenthal

Programnote, se side 29

Ib Nørholm (f. 1931)

Festina lente – en picareske (2010)
for bratsch og klaver

bratsch: Máté Szücs
klaver: Daniel Blumenthal

Programnote, se side 30

Antonín Dvořák (1841-1904)

Kvartet i Es-dur op. 87 (1889)
for violin, bratsch, cello og klaver

Allegro con fuoco
Lento
Allegro moderato, grazioso
Finale: Allegro ma non troppo

violin: Peter Clark
bratsch: Matan Gilitchensky
cello: Carl-Oscar Østerlind
klaver: Daniel Blumenthal

Programnote, se side 31

--- Pause ---

KIRSTEN KJÆR MUSEET, 7741 FRØSTRUP

SØNDAG DEN 26. AUGUST KL. 15.00

Arnold Schönberg (1874-1951)

Sekstet *Verklärte Nacht* op. 4 (1899)

for 2 violiner, 2 bratscher og 2 celli

violin 1: Marie-Claudine Papadopoulou

violin 2: Peter Clark

bratsch 1: Máté Szücs

bratsch 2: Matan Gilitchensky

cello 1: Carl-Oscar Østerlind

cello 2: Alexandre Vay

Programnote, se side 43

Johann Sebastian Bach (1685-1750)

Suite nr. 2 i d-mol BWV 1008 (1720)

for solocello

Prelude

Allemande

Courante

Sarabande

Menuet 1 og 2

Gigue

cello: Morten Zeuthen

Programnote, se side 45

--- Pause ---

Felix Mendelssohn Bartholdy (1809-47)

Oktet i Es-dur op. 20 (1825)

for 4 violiner, 2 bratscher og 2 celli

Allegro moderato ma con fuoco

Andante

Scherzo. Allegro leggierissimo

Presto

violin 1: Suyeon Kang

violin 2: Elisabeth Zeuthen Schneider

violin 3: Ivana Jašová

violin 4: Jing Qiao

bratsch 1: Lucia Ortiz Saúco

bratsch 2: Bernadett Kis

cello 1: Ella Rundle

cello 2: Samsun van Loon

Programnote, se side 47

Kirsten Kjær Museets koncertsal

Moritz von Schwind, *En Schubertiade hos Josef Ritter von Spaun* 1868

Schubert modtog stor inspiration og støtte fra den kreds af digtere, malere og begejstrede unge, som søgte hans selskab. De aftensammenkomster, der blev arrangeret hos de mere velstående af Schuberts venner, kaldtes for *Schubertiader*. Her fik Schubert opført mange af sine lieder, klaverværker og kammermusikværker for første gang. På Moritz von Schwinds tegning sidder Schubert ved klaveret. På stolen til venstre Schuberts nære ven og tidens førende fortolker af hans lieder, hofsanger Johann Michael Vogl. Til højre for Schubert sidder værten, Josef Ritter von Spaun. Schubertiaderne var ikke altid så formfuldendte, som tegningen af Moritz von Schwind lader ane. Efter den musikalske underholdning spiste man og skålede. Aftenen kunne slutte med forskellige selskabslege, bl.a. *Himmelspræt*, hvor man smed hinanden op i luften. Selv var Schubert til andet end lieder, kultiveret passiar og selskabsleg. Han døde som 31-årig af en syfilis, som han pådrog sig på de turnéer, han og vennerne foretog gennem Wiens knejper og værtshuse.

En note om Franz Schubert og hans tid (1797–1828)

Franz Schubert blev født den 31. januar 1797 i *Himmelfortgrund*, en forstad til Wien, som det 12. barn af Elisabeth og Franz Theodor Schubert.

Faderen var skolelærer. Kun fire af familiens i alt 14 børn nåede voksenalder. Familien boede i kun én stue, som også var køkken, i et stort hus sammen med 15 andre børnerige familier – trangt, mørkt og overbefolket.

Den første musikundervisning modtog Franz Schubert af sin far (violin) og den ældre broder Ignaz (klaver). Som 11-årig bestod han den krævende optagelsesprøve til det kejserlige-kongelige *Stadtkonvikt*, hvor sangerdrengene til Hofburg-kapellet blev uddannet. Her tilbragte han fem år under kaserneagtig, streng disciplin, nøje overvåget af det katolske præsteskab, men med glimrende lærere. Blandt dem var Antonio Salieri, der fra 1790 dirigerede hofkapellet. Hos ham fik Schubert en førsteklases musikuddannelse, og han sluttede som koncertmester i skolens orkester. Ved stemmens overgang måtte han forlade konviktet, hvorefter han gennemgik en toårig læreruddannelse. Også uddannelsen af folkeskolelærere foregik i kirkens regi – under maksimal strenghed og disciplin. Indtil 1818 virkede Schubert uden større begejstring som hjælpelærer hos faderen, men derefter levede han som frit skabende kunstner i Wien uden på noget tidspunkt at opnå offentlig anerkendelse eller en fast stilling, han kunne leve af.

Som Ludwig van Beethoven (1770–1827) levede Franz Schubert i et samfund, der var præget af den dybe reaktion, der fulgte efter Wienerkongressen 1814–15. Her mødtes Europas fyrster under ledelse af den østrigske udenrigsminister Klemens von Metternich for at fastlægge den orden, der skulle herske

efter Napoleonkrigenes katastrofer, og for at skabe garantier mod fremtidige franske erobringer. Her delte man Europa mellem sig; her ragede stormagterne Preussen, Rusland, England og Østrig til sig, og her oprettede man under Østrigs ledelse *Det Tyske Forbund* bestående af 39 enevældige, ekstremt reaktionære fyrstestater. Fra Danmark deltog kong Frederik den 6. (regerede 1808-39), der måtte afstå Norge. Til gengæld fik han en pose penge og hertugdømmet Lauenburg. Hverken kongen eller hans udenrigsminister Niels Rosenkrantz kom til at spille nogen som helst rolle i forhandlingerne. Til gengæld tog kongen på det selskabelige plan for sig af retterne: han fik en ung kæreste, den 19-årige Caroline Seufert, der i 59 år – indtil sin død som 78-årig i 1873 – hævdede en dansk statspension på mere end en ministergage.

Perioden, der fulgte, kaldte man "Restaurationstiden", tiden for genopbygning. Bestræbelserne gik ud på at føre Europa tilbage til tiden før Den Franske Revolution. Perioden efter 1814-15 var derfor præget af undertrykkelse og censur, og Østrig udviklede sig til en ren politistat. 1700-tallets, oplysningstidens, optimistiske forestillinger om frihed og lighed, blev grundigt manet i jorden, og den nationale begejstring, der fulgte efter Napoleons fald, blev hurtigt bragt under kontrol. Derfor var "Restaurationstiden" også præget af revolutionsforsøg og opstande, der over hele Europa havde national selvbestemmelse og frie forfatninger som mål.

Et indre net af fine relationer forbandt Metternichs politik med den almindelige kulturelle forfladigelse, der prægede Østrig efter 1815. Operette-, danse- og underholdningsmusik blev prioriteret på bekostning af den seriøse kompositionsmusik. Det var Rossinis italienske operaer og Lanners og Strauss' danse- og underholdningsmusik, regimet gav sin uforbeholdne støtte. Som fyrst Metternich sagde: *Folket skal ikke forsamles; det skal adspredes.*

Under de omstændigheder var det umuligt for Schubert at slå igennem.

Alligevel – og på trods af svigtende helbred, kaotiske livsvilkår og flere depressioner – er hans produktion enorm: ni symfonier (skitse til en 10. blev fundet i 1977), en rigdom af kammermusik, herunder mere end 20 strygekvartetter. Dertil en stor produktion af klavermusik (21 sonater, heraf 11 ufuldendte), operaer, der aldrig blev opført, syngespil, mange korværker og sidst, men ikke mindst, mere end 600 lieder!

På årets festival opføres fem hovedværker fra Schuberts kammermusikalske produktion: Variationerne over lieden *Trockne Blumen* i e-mol for fløjte og klaver, den store klavertrio i B-dur, *Forellekvintetten* i A-dur, strygekvintetten i C-dur og oktetten i F-dur.

Bortset fra et par korte ansættelser som musiklærer for grev Johann Esterházy's døtre (sommere 1818 og 1824) måtte Schubert klare sig for de beskedne indtægter, hans kompositioner indbragte. Derfor havde han ingen fast adresse, men tilbragte megen tid på Wiens kaffehuse og beværtninger – og med at flytte (han boede på skift hos vennerne eller hos sin fader). Kun én offentlig koncert med egne værker lykkedes det ham at arrangere. Den fandt sted i Wien i marts 1828 og blev en succes, som bidrog til at forbedre Schuberts økonomi og styrke hans anseelse i det tysk-østrigske musikliv. Men da var han allerede alvorligt mærket af sygdom, og han døde som 31-årig den 19. november samme år i sin broders hus.

Flere musikforskere, heriblandt tyskerne Georg Knepler og Frieder Reininghaus, har forsøgt at sammentænke en forbindelse mellem tidens kunstneriske udtryksformer og de herskende politiske og sociale tilstande. Man hæfter sig ved, at Beethovens musik ændrer karakter efter 1815, hvor restaurationstidens undertrykkelse og censur for alvor satte ind, ikke mindst i Tyskland og Østrig. Udtrykket hos Beethoven ændrer sig fra det heroisk udadvendte (f.eks. den 3. symfoni *Eroica* og operaen *Fidelio*) mod det indadvendte og

vanskeligt tilgængelige (f.eks. de "gale" kvartetter fra og med op. 130 og de sene klaversonater fra og med *Hammerklaversonaten* op. 106). Noget lignende er tilfældet med Schubert, især i hans lieder, hvor tonen gradvis bliver mørkere. I sangkredsene *Winterreise* (1827) og *Schwanengesang* (1828) er håbløsheden og pessimismen slået helt igennem.

I 1839 omtalte Schuberts ven, digteren Franz Grillparzer, det østrigske regime under Metternich med følgende ord:

Den bande, der regerer os (Die Rotte, die uns regiert), er af en nederdrægtighed, der kun kan undskyldes med dumhed.

Også Schubert var bevidst om, at den kulturelle lammelse og ligegyldighed, der prægede tiden efter Wienerkongressen, var en følge af de herskende politiske tilstande. I 1820 blev Schubert og fire af hans venner arresteret af Østrigs hemmelige politi. En af vennerne, digteren Johann Senn, blev stillet for retten, idømt et års fængsel og derefter forvist fra Wien på livstid. Schubert og de øvrige tre fik en alvorlig irettesættelse for *kritik af myndighederne i et uforskammet og fornærmeligt sprog*.

På den baggrund er det nærliggende – med Knepler og Reininghaus – at tolke det livløse, snedækkede øde i *Winterreise* som et forstemmende billede på et Europa, hvor en gravlignende stilhed sænkede sig efter 1815; hvor enhver frihedsbevægelse blev knust med magt; hvor lærere, der anfægtede grundlaget for den bestående orden, blev nægtet ansættelse, og hvor kritiske forfattere blev forfulgt med censur, fængsel, landsforvisning eller henrettelse.

I sin forening af tekst og musik er de 24 lieder i *Winterreise* et kunstnerisk billede, dybt og mangedimensionalt, der reflekterer de eksistensvilkår, et menneske i dette landskab måtte friste.

Caspar David Friedrich (1774–1840), *Vinterlandskab*

SKOLEKONCERTER

Thy Kammermusikfestival har gennem årene lagt vægt på at give skolekoncerter, hvor eleverne på hjemmebane møder klassisk kammermusik.

I år arrangeres følgende koncerter:

Mandag den 20. august

Tilsted Skole
Sennels Skole
EUC Nordvest
Thy-Mors HF og VUC, Nykøbing

Fredag den 24. august

Hanstholm Friskole
Sundby Friskole
Thisted Gymnasium
Thy-Mors HF og VUC, Thisted

ÅBNE PRØVER

I lighed med tidligere er der mulighed for at overvære enkelte prøver. I år er det på Bakkegaarden, Bakkegaardsvej 4, 7742 Vesløs.

Onsdag den 15. august kl. 10.00–12.00

Torsdag den 16. august kl. 10.00–12.00

For støtte til gennemførelse af Thy Masterclass Kammermusikfestival 2012 takkes

Stat, kommune, fonde og andre sponsorer

Thisted Kommune, herunder tidligere
Statsligt Kommunalfuldmagtstilskud

Augustinus Fonden
Brødrene Hartmanns Fond
Carl Nielsen og Anne Marie Carl-Nielsens Legat
Danmarks Nationalbanks Jubilæumsfond
af 1968
Det Obelske Familiefond
Færch Fonden
Knud Højgaards Fond
Oticon Fonden
Sportsgoodsfonden
Toyota Fonden
Wilhelm Hansens Fond

Kunststof-Kemi Skandinavien A/S

Thy Masterclass Erhverv

Brandt Revision
Danske Bank
Dolle A/S
EUC Nordvest
Haaning Automobiles I/S
Knudsdal Landbrug
Landinspektør Jørgen Knudsen
Morsø Jernstøberi A/S
NetIP
Nordjysk Tryk ApS
Nordthy Klinik for Fysioterapi
Nykredit
P og P arkitekter ApS
Pædagogisk Uddannelsescenter
Sparekassen Thy
Thisted Dagblad, Nordjyske Medier
Thisted-Fjerritslev Cementvarefabrik A/S
Thisted Gymnasium og HF
Thy-Mors HF og VUC
Tican a.m.b.a.
Trykkeriet Friheden ApS
Tømmergården A/S
Vildsund Strand
Westag ApS
Øjenklinikken Frost ApS

Øvrige bidragydere

Bakkegaarden
Fast Plast A/S
Fiskecompagniet's Detailsalg, Vorupør
FlamingoForm, grafisk design og illustration
Flensted A/S
Fotograf Knud Erik Jensen
Hotel Thinggaard, Hurup
Højland Biler
Kbm. Hillgaards Feriehusudlejning
Keramiker Torsten Mosumgaard
Kiropraktisk Klinik, Nykøbing
Klaverstemmeren, Aalborg
Klitmøller Sommerhusudlejning
Mejerigården A/S
Plantagehuset
Revision Limfjord
Royal Danish Seafood A/S
Sjørring Maskinfabrik A/S
Spar Vorupør
Thisted Antikvariat
Thisted Bryghus A/S
Thylands Trælasthandel, XL-Byg
Thy-Mors Energi
Thy Turistbureau
Taabel P. og Co. A/S
Ydes Boligmontering
Vorupør Feriehusudlejning
Østerskov og Foldager I/S